

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma

Harri Liekola & Jyrki Siikonen

RYHMÄSSÄ TOIMIMINEN JA SOSIAALISET TAIDOT
JOUKKUEURHEILUSSA

Opinnäytetyö 2015

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma

LIEKOLA, HARRI

SIIKONEN, JYRKI

Ryhmässä toimiminen ja sosiaaliset taidot

joukkueurheilussa

Opinnäytetyö

46 sivua + 9 liitesivua

Työn ohjaaja

Tuija Suikkanen-Malin

Toimeksiantaja

Kouvolan Pallonlyöjät ry.

Pohjois-Kymen liikuntayhdistys ry.

Toukokuu 2015

Avainsanat: ryhmätoiminta, sosiaaliset taidot, junioriurheilu, joukkueurheilu, pesäpallo, jääkiekko

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, miten 14–16-vuotiaat pojat kokevat junioriurheilussa ryhmässä toimimisen ja sosiaaliset taidot. Pojille tehtiin kyselytutkimus, jossa he saivat mm. arvioida omaa rooliaan joukkueessa ja sitä, millaisia sosiaalisia taitoja he ovat joukkueessa oppineet. Joukkueiden valmentajat haastateltiin ja heiltä kysyttiin, millaisia taitoja he korostavat ja miten he asioita pelaajille opettavat.

Tutkimusaineiston 27 vastausta kerättiin joukkueen pelaajilta kyselylomakkeella. Joukkueiden valmentajat haastattelimme avoimella haastattelulla. Aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisältöanalyysillä.

Kyselytutkimuksen tuloksista ja valmentajien haastatteluista selvisi, että eri lajien joukkueiden toimintatavoissa on eroa. Pelaajat kokivat joukkueeseen kuulumisen ja ryhmässä toimimisen tärkeäksi. Sosiaalisista taidoista joukkueet korostivat eniten toisten huomioon ottamista.

Ryhmien tavoitteellisuus tulee urheilullisen menestyksen kautta. Kaikilla pelaajilla ei kuitenkaan ole asetettuna itselleen tavoitetta. Ryhmätoiminnan kannalta tavoitteellisuus on merkittävässä roolissa, ja siihen joukkueet voisivat panostaa tulevaisuudessa.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Social Services

LIEKOLA, HARRI

SIIKONEN, JYRKI

Teamwork and Social Skills in Team Sports

Bachelor's Thesis

46 pages + 9 pages of appendices

Supervisor

Tuija Suikkanen-Malin, Senior Lecturer

Commissioned by

Kouvolan Pallonlyöjät ry.

Pohjois-Kymen liikuntayhdistys ry.

May 2015

Keywords: groupwork, social skills, youth sport, team sport, ice-hockey, Finnish baseball

The purpose of this thesis was to find out how 14-16 year old boys experience teamwork and social skills in team sport. A survey was used where players had a chance to evaluate their own role in the team and their social skills they have learned in the team. Also the coaches were interviewed in order to find out which kind of skills they emphasize and how they teach those to players.

The material was collected from the players by a questionnaire and the coaches were interviewed. The material was analyzed by a content analysis.

According to the results of this study, there are differences between the teams procedures. The players think that being as a part of the team and working in a group as a team is important. The most valuable social skill to the teams was the ability to take into consideration the others.

Success brings goal orientation to the teams even though some players don't set personal goals. Goal orientation plays a significant role in teamwork and that is something to invest in the future.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUSYMPÄRISTÖ	6
	2.1 Jääkiekko	7
	2.2 Pesäpallo	9
3	KESKEISET KÄSITTEET	10
	3.1 Ryhmä	11
	3.2 Ryhmädynamiikka	13
	3.3 Roolit ryhmässä	18
	3.4 Sosiaaliset taidot	19
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	24
	4.1 Tutkimuskysymys	24
	4.2 Kohderyhmä	25
	4.3 Tutkimusmenetelmä	25
	4.4 Aineiston keräys	28
	4.5 Aineiston analyysi	28
	4.6 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	28
5	TULOKSET	29
	5.1 Taustatiedot	30
	5.2 Ryhmässä toimiminen	34
	5.3 Sosiaaliset taidot	37
	5.4 Tulosten yhteenveto	40
6	POHDINTA	41
	LÄHTEET	44
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Suomalaiset ovat olleet liikunnallista kansaa. Aiemmin koulumatkat maaseudulla saattoivat olla hyvinkin pitkiä ja koulumatkat tehtiin kesällä kävellen, talvella hiihtäen. Kestävyysurheilun keulakuvat kuten Paavo Nurmi ja Lasse Viren olivat aikakautensa urheilutähtiä.

Suomalaiset lapset harrastavat liikuntaa monissa eri urheiluseuroissa. 85 prosentilla lapsista ja nuorista on jokin harrastus. Nuorista 86 prosenttia harrastaa jotakin liikuntaa. Teini-ikässä harrastuksen lopettaa osa, ennen kaikkea pojat. (Myllyniemi & Berg 2013, 59.) Opinnäytetyömme aiheeksi valitsimme ryhmässä toimimisen ja sosiaaliset taidot junioriurheilussa.

Nykyisin suomalaisten ja erityisesti lasten- ja nuorten liikkuminen on vähentynyt aiemmasta. Ruutuaika hallitsee yhä useamman lapsen vuorokausirytmää. Ennen liikunnalliset pelit olivat tärkeitä, nykyisin erilaiset kännykkäpelit korvaavat yhä useamman lapsen liikuntasuorituksen. 2000-luvulla Suomessa on alettu tutkia ns. ruutuajan vaikutuksia yksilöihin. Nuorille on laadittu erilaisia suosituksia viihdemedian käytöstä. Kahta tuntia pidetään vuorokausiannoksena riittävänä määränä. (Myllyniemi ym. 2013, 53.) Nettiyhteys korvaa kasvokkain tapahtuvista nykynuoren sosiaalisista kontakteista jo suuren osan. Nuorten vapaa-aika kyselyn mukaan yhteydessä kavereihin netin kautta on 56 % vastaajista. (Myllyniemi ym. 2013, 24.)

Teimme kyselytutkimuksen kahdelle kouvolaalaiselle juniorijoukkueelle, jossa käsitelimme ryhmässä toimimista, sen erilaisia rooleja ja sosiaalisia taitoja, joita urheilussa opitaan. Haastattelimme myös joukkueiden valmentajat. Toimeksiantajana toimivat Kouvolan Pallonlyöjät ja Pohjois-Kymen liikuntayhdistys.

Tavoitteenamme on selvittää, miten ryhmässä toimiminen ja sosiaaliset taidot kytkeytyvät toisiinsa. Mitkä sosiaaliset tekijät pelaajien mielestä vaikuttavat heidän harrastuksen valintaansa ja joukkueessa pysymiseen? Mitä valmentajat ajattelevat sosiaalisten taitojen kehittämisestä ja onko lajien välillä eroja?

Opinnäytetyössämme käymme läpi ryhmässä toimimisen ja sosiaalisten taitojen teoriaa. Luvussa 4 käymme läpi tutkimuksen toteuttamista ja luvusta 5 eteenpäin esittelemme tutkimuksemme tuloksia.

2 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUSYMPÄRISTÖ

Valitsimme opinnäytetyömme toteutusympäristöksemme kaksi junioriurheilua harrastavaa kouvolalaista joukkuelajia. Lähdimme ajatuksesta, että molemmat joukkueet ovat kilpajoukkueita, joiden toimintaa ohjaa tavoitteellisuus.

Ikäryhmäksi otimme 14–16-vuotiaat pojat, koska halusimme selvittää, millaiset syyt ovat saaneet pojat aloittamaan ja jatkamaan joukkueurheilua. Juuri tässä iässä harrastustoiminnan lopettaminen on ajankohtaista nivelvaiheen vuoksi. Pelaajat joutuvat tekemään valintoja koulutuksen, vapaa-ajan ja kilpaurheilun välillä.

Nuorten lopettamiselle murrosikävaiheessa on monia syitä. Merkittävin syy lopettamiselle on muiden asioiden kiinnostuksen herääminen. Koetaan, että harrastus vie liikaa aikaa, varsinkin yhden lajin harrastamisen lopettaneet kokevat ajan puutteen yleiseksi ongelmaksi. (Myllyniemi ym. 2013, 80.)

Urheiluseuroissa harjoitusmäärät kasvavat tultaessa 13–16 ikävuoteen. Vuorokauteen tunteja ei saa mistään lisää, ja samaan aikaan koulupäivät yläasteella ja toisella asteella pitenevät. Suomalaisille on ominaista yhden lajin harrastamiseen keskittyminen jo nuoresta pitäen. Kilpailun kovetessa mahdollisiin tasoryhmiin jaetut nuoret saattavat kokea itsensä taidoiltaan vähäiseksi, samalla motivaation puute lisää lopettamisen riskiä. (Myllyniemi ym. 2013, 80.)

Myös harrastuksen hinta on huomioitava tekijä lopettamisessa (Myllyniemi ym. 2013, 81). Esimerkiksi jääkiekossa 15-vuotiailla voi olla usean sadan euron kuukausimaksu. Tällä maksulla saat ainoastaan osallistua joukkueen toimintaan, varusteet pitää vielä kustantaa erikseen. Toiselle paikkakunnalle muutto opiskeluiden perässä esim. lukioon on yksi syy harrastuksen lopettamiselle (Myllyniemi ym. 2013, 81).

Halusimme selvittää, millaisia sosiaalisia taitoja joukkueissa opetetaan ja miten pelaajat kokevat ryhmätoiminnan. Samalla halusimme saada tietoa, voisiko nivelvaiheen toimintaa helpottaa joukkueurheilun avulla ottamalla huomioon yksittäisen pelaajan kokonaisvaltaisesti.

Jääkiekko ja pesäpallo ovat molemmat joukkuelajeja, joissa kaksi joukkuetta pelaa vastakkain voitosta. Jääkiekossa kentällisessä on mukana viisi pelaajaa ja maalivahti. Kokoonpanossa voi olla 18 kenttäpelaajaa ja kaksi maalivahtia. Pesäpallossa ulkokentällä on yhdeksän pelaajaa ja sisäpelissä on heidän lisäksi käytettävissä kolme jokeripelaajaa. Jääkiekossa on valmentaja, pesäpallossa pelinjohtaja.

Ryhmätoimintana lajit vaativat yksilön panostuksen lisäksi kykyä ryhmänä toimimiseen. Molemmissa lajeissa yksilöt joutuvat tekemään yksilöllisiä ratkaisuja niin taidollisesti kuin pelillisesti. Lajien vaatimuksissa on eroja. Jääkiekossa pelaajat pelaavat luistimet jalassa maila kädessä. Pesäpallossa pelaajilla on jalassaan piikkikengät, jotta pelaajat voisivat liikkua mahdollisimman nopeasti. Pesäpalloilijoiden käsissä on ulkovuorojen aikana pallojen kiinnittämistä varten räpylät, sisävuoroissa mailoilla lyödään palloa.

2.1 Jääkiekko

Jääkiekon katsotaan alkaneen vuonna 1875 Kanadasta. Tuolloin pelattiin ensimmäinen virallinen jääkiekko-ottelu Montrealissa. Suomeen jääkiekko rantautui vuonna 1899. Tuolloin Urheilulehdessä kerrottiin uudesta jääurheilusta ns. hocki-pelistä, jota harjoitettiin Helsingin Pohjoissatamassa. Suomen jääkiekkoliitto perustettiin vuonna 1929 Jäähockeyliiton nimellä (Jääkiekkoliitto 2015). Ensimmäinen virallinen jääkiekko-ottelu pelattiin Suomessa 15.1.1928 (Leinonen 2013, 4). Suomen ensimmäinen jäähalli valmistui Tampereelle v. 1965 (Leinonen 2013, 296).

Jäähallikenttiä oli vuonna 2007 Suomessa käytössä 230 kpl. Aktiivisia lisenssin omaavia pelaajia Suomen eri sarjoissa on yli 72 000. Lajin harrastajia Suomessa tilaston mukaan vuonna 2014 oli yli 190 000. (Suomen jääkiekkoliitto 2014.)

Jääkiekko on Suomessa arvostetuin joukkuelaji. Harrastajien määrä on runsasta ja jääkiekon status suomalaisessa urheilussa on korkea. Jääkiekon harrastaminen on hyvä

keino parantaa fyysistä kuntoa. Lajin luonteesta johtuen, harrastajan täytyy harjoittaa fyysisistä ominaisuuksista nopeutta, voimaa, kestävyyttä. Keskimääräinen pelissä tapahtuva jäällä olo aika on noin 40–60 sekuntia / vaihto.

Jääkiekon fyysisyyden ohella pelaajien täytyy hallita myös psyykinen valmentautuminen. Lajin suosiosta johtuen kilpailu on kovaa jo pienistä junioreista lähtien. Jääkiekkoilija oppii ryhmässä toimimisen taidot tullessaan "kiekkoperheeseen" mukaan. Joukkueissa erilaisuuden kohtaaminen ja toisenlaisten persoonien hyväksyminen kasvattaa nuoren pelaajan maailmankuvaa ja mahdollistaa toimimisen erilaisissa joukkueissa (ryhmissä). Pettymyksen sietokyky on hyvä hallita ankaran kilpailun vuoksi. Jääkiekkoilijan tulee myös omaksua toisten huomioonottaminen sekä vastustajan ja tuomareiden kunnioittaminen. Mediassa jääkiekon tapahtumia esitetään monesti negatiivisessa sävyssä. Ottelussa tapahtuvista nujakoinneista kirjoitetaan sensaatiohakuisesti. Kuitenkin jääkiekko-ottelun loputtua kunnioitus toista kohtaan sinetöidään kätelemällä, sillä peli on vain peliä.

Ottelut pelataan sääntöjen mukaisessa jääkiekkokaukalossa, joka yleensä on leveydeltään 26–30 metriä ja pituudeltaan 60 metriä. Jääkiekko-ottelu koostuu kolmesta 20 minuutin erästä sekä tarvittaessa jatkoajasta ja voittomaalikesästä. Kaksi joukkuetta kilpailee ottelussa maalinteossa. Joukkue, joka tekee enemmän maaleja, julistetaan voittajaksi. Kenttäpelaajat ohjaavat kiekkoa mailallaan ja etenevät jäällä syötellen ja laukoen kiekkoa sekä luistellen. Jääkiekossa kontaktit ovat olennainen osa peliä, vartalotaklausta käytetään runsaasti. Taklausten avulla saadaan parhaiten kiekko vastustajalta omaan haltuun. (Suomen jääkiekkoliitto 2014.)

Kouvolan Kiekko (KooKoo) on perustettu vuonna 1965. KooKoon junioritoiminta on organisoitu siihen perustetun yhdistyksen kautta. Yhdistyksen nimi on Pohjois-Kymen Liikuntayhdistys, jonka kotipaikka on Kouvola. PoKLiin kuuluu kiekkoseuroina Valkealan Kiekko ry (Valki), Kouvolan Kiekko 65-ry (KooKoo) ja Kuusankosken Puhti ry (Puhti). Lisäksi PoKLissa on taitoluistelujoukko Kouvolan Jäätaiturit (KouJT).

KooKoon juniorit harjoittelevat ja pelaavat sarjaottelut Kouvolan neljässä jäähallissa (Kouvola, Kuusankoski, Valkeala ja Inkeroinen). KooKoon juniorijoukkueita kaudella 2014–2015 oli yhteensä 11. Lisäksi Kiekkokoulut toimivat kaikissa alueen neljässä eri jäähallissa. Aktiivipelaajia joukkueissa on yhteensä n. 420 junioria. (KooKoo Juniorit

2015.) KooKoon edustusjoukkue pelaa kaudella 2015–2016 pitkän tauon jälkeen jääkiekon pääsarjassa SM-liigassa.

2.2 Pesäpallo

Pesäpallo on Suomen kansallispeli, jonka kehitti Lauri ”Tahko” Pihkala. Ensimmäinen pesäpallon koeottelu pelattiin Helsingissä 14.11.1920. Pitkäpallosta siirryttiin lopullisesti pesäpalloon vuonna 1922, jolloin pesäpallo sai omat viralliset sääntönsä. (Pesäpalloliitto 2015.)

Pesäpalloliitto perustettiin vuonna 1931. Samana vuonna perustettiin myös Kouvolan Pallonlyöjät. Tällä hetkellä miesten Superpesis on Suomen kolmanneksi suosituin palloilusarja yleisömäärillä mitattuna. Naisissa pesäpallon pääsarja Superpesis on seuratuin urheilumuoto. Vuonna 2010 lisenssipelaajia oli 16 334 ja harrastajia n. 50 000. Alle 16-vuotiaita lisenssipelaajia pesäpallossa oli 11 724. (Pesäpalloliitto 2010.)

Pesäpallo-ottelussa kilpailee kaksi joukkuetta. Ottelu pelataan pelisääntöjen määrittämällä kentällä yksityiskohtaisten sääntöjen puitteissa. Joukkueet ovat vuorotellen sisällä ja ulkona. Sisällä olevan joukkueen tavoitteena on tehdä mahdollisimman monta juoksua. Juoksujen määrä ratkaisee jakson voiton ja voitettujen jaksojen määrä ottelun voiton. (Pesäpallon pelisäännöt 2009.)

Sisällä olevan joukkueen pelaaja on aktiivisessa pelitoiminnassa ollessaan lyöjänä tai juoksijana. Lyöjä lyö kotipesästä ulkojoukkueen lukkarin hänelle syöttämää palloa. Lähtiessään kotipesästä etenemään lyöjä muuttuu juoksijaksi. Juoksijan tavoitteena on kiertää kaikki kolme kenttäpesää haavoittumatta tai palamatta. Sisäjoukkueen muut pelaajat pyrkivät lyöjinä auttamaan juoksijaa etenemisessä. Kierrettyään säännönmukaisesti kaikki kenttäpesät pelaaja tekee juoksun palatessaan säännönmukaisesti takaisin kotipesään. (Pesäpallon pelisäännöt 2009.)

Ulkojoukkue pyrkii estämään sisäjoukkueen juoksujen teon. Tämä tapahtuu siten, että ulkopelaajat pyrkivät haavoittamaan tai polttamaan juoksijan. Kun kolme sisäpelaajaa on palanut tai sisäjoukkue ei ole saanut vaadittavaa määrää juoksuja sisävuoronsa aikana, seuraa vuoronvaihto. Ulkona pelannut joukkue tulee vuorostaan sisälle yrittämään juoksujen tekoa. Kun molemmat joukkueet ovat olleet kerran sisällä, on pelattu vuoropari. Ottelu koostuu kahdesta 2–4 vuoroparin jaksosta ja tasatilanteessa

pelattavista supervuoroparista ja kotiutuskilpailusta. Ottelun tuomariston muodostavat peli- ja syöttötuomari sekä pesätuomarit ja takarajatuomari. Ylin päätösvalta on pelituomarilla. (Pesäpallon pelisäännöt 2009.)

Kouvolan Pallonlyöjät on vuonna 1931 perustettu pesäpalloseura. Tällä hetkellä Pallonlyöjillä on junioreita kaikissa ikäluokissa (A–G-pojat) yli 200. KPL:n edustusmiehistö pelaa pesäpallon pääsarjassa Superpesiksessä.

3 KESKEISET KÄSITTEET

Lähdimme alun perin työssämme tutkimaan sosiaalisen pääoman merkitystä junioriurheilussa. Ajatus muovaantui siihen, että käymme työssämme tarkemmin läpi ryhmätoiminnan ja sosiaalisten taitojen perusteita.

Sosiaalisen pääoma on käsitteenä vanha, juuret löytyvät 1800-luvulta. Käsite on noussut laajempaan keskusteluun 1990-luvun taitteessa, mutta sillä on erilaisia määritelmiä. Pierre Bourdieun (1986) mukaan sosiaalinen pääoma on taloudellisen ja kulttuurillisen pääoman rinnalla väline erottautua. Se on Bourdieun mielestä ryhmäsidonnainen hyödyke, joka on käytettävissä omien tavoitteiden saavuttamiseksi (Ellonen 2008, 31–32; Bourdieu 1986, 248–252.)

Robert Putnamin (1993) määritelmässä korostuvat yhteisöllisyys ja sosiaaliset verkostot. Putnamin mukaan ne ovat historiallisesti kehittyneitä sosiaalisia käytäntöjä, jotka eivät ole sidoksissa tietynä aikana muodostuneista suhteista tai normeista. (Ellonen 2008, 32; Putnam 1993, 163–185.) James Coleman (1988) keskittyi lapsiin, nuoriin ja perheiden sosiaalisen pääoman tutkimukseen. Hänen mukaansa sosiaalinen pääoma on yksilön voimavara, mutta yhteisön merkitys korostuu sen muodostajana. Colemanin mukaan sellaiset verkostot, jotka kykenevät muodostamaan normeja ja ylläpitämään niitä, ovat olennaisessa asemassa. Hänen mukaansa yhteisöt muodostavat sulkeutuman (closure), jossa luodaan normeja negatiivisten tapahtumien estämiseksi ja positiivisten edistämiseksi. (Ellonen 2008, 32; Coleman 1988, 105–106.) Yleisesti sosiaalisen pääoman käsitteessä ovat vakiintuneet sosiaalisten verkostojen, normien ja luottamuksen termit (Ellonen 1998, 33).

3.1 Ryhmä

Ryhmäksi kutsutaan kahta tai useampaa yksilöä, jotka ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Yksilön kannalta ryhmän jäsenyyteen liittyy tietoisuus kuulumisesta ryhmään, tieto ryhmän muista jäsenistä ja siitä, miten omalla toiminnalla voi vaikuttaa ryhmän tavoitteen saavuttamiseen. (Kataja, Jaakkola & Liukkonen 2011, 15.)

Kuvaamme valmentajien käsityksiä teorioiden välillä, jotta valmentajien mielipiteet aiheesta pääsevät näkyviin. Valmentajien roolit ovat merkityksellisiä ryhmän muodostumisen vaiheissa, jolloin ryhmän jäsenet odottavat ryhmän ohjaajalta (valmentaja) erilaisissa tilanteissa apua ja tukea (Kopakkala 2011, 46). Molemmissa urheilulajeissa valmentajilla on tärkeä merkitys toiminnan onnistumisen kannalta. He päättävät milloin harjoitellaan, millaisissa ryhmissä toimitaan, mitä harjoitellaan ja millä tavalla joukkueen tavoite tulee parhaalla mahdollisella tavalla täyttymään. Johtaja vaikuttaa ryhmän jäseniin ja suuntaa ryhmän kohti tavoitteita (Suoninen, Pirttilä-Backman, Lahikainen & Ahokas 2011, 212; Yukl 1994). Valmentajien kommentit on kursivoitu tekstiin.

Valmentajien mukaan joukkueet asettavat toiminnalleen tavoitteet. Usein tavoitteet liittyvät kilpailulliseen menestykseen.

”Jokaiseen sarjaan mihin on lähdetty, poikien kanssa on mietitty tavoite. Sinänsä tavoitteet on yhteiset kun pelataan joukkueena. Sitten jokaisen henkilökohtaiset asiat on tietysti erikseen.”

Ryhmän tunnusmerkkejä ovat sen koko, tarkoitus, rajat, säännöt, vuorovaikutus, työnjako, roolit ja johtajuus. Joukko ihmisiä muotoutuu ryhmäksi, kun toiminnalla on jonkinlainen yhteinen tavoite, keskinäistä vuorovaikutusta ja käsitys siitä, ketkä ryhmään kuuluvat. (Kopakkala 2011, 36.)

Tavoitteisiin voi liittyä myös pelisääntöjä ja ryhmän normeja, jotka muovaavat ryhmästä yhtenäisen ja ohjaavat ryhmän toimintaa. Joukkueiden olisi hyvä kerrata pelisääntöjä säännöllisesti, mutta turhan usein vasta ongelmatilanteissa ne nousevat esille. Yhdessä sovitut pelisäännöt ovat toiminnan pohja, joiden pitäisi olla kaikkien tiedossa. Ryhmissä on olemassa myös normeja eli kirjoittamattomia sääntöjä sopivasta ja sopimattomasta käyttäytymisestä. Normit luovat ryhmän toimintaan

järjestystä ja turvallisuutta. (Järvinen, Tontti, Lindblom-Yläne, Niemelä & Päivänsalo 2009, 92.)

”Kaikki lähtee siitä, että me ollaan joukkue ja me ollaan myös seura. Me ollaan yksilöitä, me ollaan siinä seurassa, elikkä en tiedä miten muut joukkueet painottaa, mutta itse olen aina ollut että perus käytännölliset asiat pitää hoitaa kunnialla. Se on mitä itseltä tulee. Mikä on ns. allekirjoitettu, ollaan treenivalmiudessa tiettyyn aikaan, ennen ollaan harjoitusvalmiina. Välillä tullaan tiukalla aikataululla, johtuen jostain muusta syystä. Pelisäännöt on, mutta en nyt muista niitä. Ollaan käyty ne alkupalaverissa joukkueen kanssa ne läpi.”

Useasti ryhmät määrittävät toiminnalleen tavoitteen, varsinkin urheilussa, jossa toiminta on tavoitekeskeistä. Usein voi silti käydä niin, että tavoite ei ole kaikille ryhmän jäsenille selvä tai kaikki eivät ole sitoutuneita toimintaan tavoitteen saavuttamiseksi. Ryhmän tavoitteet vaativat yhteistoimintaa, joten yksilöt ovat riippuvaisia toisistaan. Tämä näkyy vuorovaikutuksessa yksilöiden välillä. Vuorovaikutus on keino vaikuttaa ryhmän toimintaan. (Kataja ym. 2011, 15.) Tavoite voi olla myös pidemmällä aikavälillä ja tavoite voi liittyä yksilön omaan ajatukseen siitä, mihin hänen tekemisensä on johtamassa.

”Tavoitteena on jossain välimatkassa SM-kulta, se ei ole kuolemanvakava. Tätä ei ole yksilölaji, yksi päivä ja yksi tunti voi ratkaista. 3 vuotta sitten pidin pojille henkilökohtaisia palavereita, silloin oli selkeänä, yli puolet haluaisi tulla Superpesis-pelaajaksi. Osa ei tiennyt. Ne on jo silloin 11-vuotiaana selkeä näkemys, asioita aletaan tekemään sitten siihen suuntaan. Harrastajat on melkein karsiutuneet.”

Ryhmät voidaan jakaa pienryhmiin, johon kuuluu alle 10 yksilöä tai suurryhmiin, jossa on enemmän kuin 10 yksilöä. Suurryhmässä vuorovaikutus kaikkien ryhmäläisten kesken ei ole enää mahdollista. Vuorovaikutuksen puutteellisuus voi aiheuttaa enemmän ristiriitoja, jotka voivat johtua kilpailusta, pienryhmittymistä tai yksimielisyyden puuttumisesta. (Kataja ym. 2011, 15.) Suurryhmissä ohjaaminen korostuu ja vaikuttaa siihen, miten tehokkaasti ja kiinteästi ryhmä toimii. Työssämme haastattelemiemme valmentajien (ohjaajien) mielestä ryhmätoiminnassa haasteellista on ryhmien vaihtuvat kokoonpanot.

Yhdessäolo parantaa valmentajien mukaan ryhmätoimintaa. Eri ikäluokista kootut joukkueet tarvitsevat aikaa ryhmätoiminnan eri vaiheissa.

”Ryhmätoiminta on parantunut kauden aikana. Jos ajatellaan vanhempi ikäluokka, nuorempi ikäluokka on tullut vielä nuoremista uusia, se kuilu on tiivistynyt tai kaventunut pysytään olemaan enemmän niiden kanssa, kun huomattu että ne pärjää, ei katsota kuin halpaa makkaraa.”

Yhdessä tekeminen ja kokemukset muovaavat joukkuetta tiiviimmäksi. Erilaisten roolien ymmärtäminen ja hyväksyminen eivät tapahdu automaattisesti.

”Johtuu myös siitä, että ne on tässä päivittäisessä tekemisessä varsinkin alkuvuikon maanantai tiistai nuoremmat pelaajat ovat mukana ja sitten katsotaan mihinkä kukin menee. Ja ne kun on joka viikko tekemisessä keskenään, siitä pikkuhiljaa yhteishenki kasvaa ja tajutaan että samanlaisia puuronsyöjiä kumminkin ja samassa joukkueessa pelaa, alkavat ymmärtämään sitä, että se ei tule viemään yhtään mitään vaan se on pelikaveri.”

3.2 Ryhmädynamiikka

Ryhmädynamiikka on jatkuvaa muutosta ryhmän prosesseissa, rakenteissa ja dynamiikassa. Ryhmädynamiikka koostuu yksilön omista tavoitteista ja ryhmän sosiaalisesta vuorovaikutuksesta. (Kataja 2011, 16.) Se sisältää ryhmän sisäisiä voimia, jotka voivat olla kokijan kannalta merkittäviä. Ryhmädynamiikan käsitteen mukaan ryhmä toimii tavalla, jota ei voi suoraan päätellä yksilöiden toiminnasta. (Kopakkala 2011, 37.)

Voiko vuorovaikutus olla muuta kuin kahdenkeskistä? Mikäli ryhmälle viestitään koko ajan niin, että se on kuin yhtenäinen yksikkö, sitä enemmän sen jäsenet luopuvat yksilöllisestä vastuustaan tilanteiden edistämiseksi. (Kopakkala 2011, 37.) Ryhmän turvallisuus kasvaa sitä mukaan, mitä enemmän siinä käydään kahden ihmisen välistä vuorovaikutusta. Ihmiset hakevat itselleen vuorovaikutustilanteissa mahdollisimman sopivaa asemaa ryhmässä ja erilaisia etuja. Ryhmän säännöt, sopimukset ja johtajuus ovat näitä yksilöllisiä tarpeita vastaan. Siksi oikeudenmukaisuus ja samalla tavalla kohdelluksi tulemisen kokeminen ovat tärkeitä. Ryhmässä syntyy tapa kommunikoida. Vuorovaikutusta säätelee tieto tavoitteesta ja oletukset

tulevaisuudesta. (Kopakkala 2011, 38.) Vuorovaikutuksessa valmentajat kokevat yhtenäisyyden ja myös vastustajan kunnioittamisen tärkeinä seikkoina.

”Tässä ei varmaan ole ketään sellaista, joka ei pystyisi toiselle mennä sanomaan tai kysymään. Ei ole kuppikuntia ja tää on aika yhtenäinen porukka. Se mitä pelättiin, että saattaa alkaa tulla, kun sekoitettiin ryhmiä. Pyrittiin siihen, että niitä ei alkaisi tulemaan, että saataisiin tää joukkueeksi. En näe yhtään sellaista tarvetta, sosiaalinen porukka. Vieraspelissä vastustajat on ystäviä keskenään, sitten kun sota syttyy, niin sitten ollaan, mutta pelin jälkeen taas naureskellaan. Se on ollut tosi upeaa seurata. Ja kannustan just siihen, että hyvä vaan kun kavereita on ympäri Suomen.”

Amerikkalainen pyöräilyharrastaja N. Triplett teki kiinnostavan kokeen vuonna 1898. Hän huomasi, että pyöräilijöiden vauhdin nousevan, kun he kilpailevat keskenään. Päättelmänä tästä voi tehdä sen, että kilpaillessa ihmisten suoritustaso paranee. Ihmisillä on kuitenkin tapana säästellä voimiaan, jos panoksemme ei ole ratkaisevaa onnistumisen kannalta ja jos muutkin toimivat näin. Siksi myös yksilöllä on oltava tavoitteita, jotka auttavat ryhmää. (Kopakkala 2011, 39–40.)

Wilfred Bion on määritellyt ryhmäteorioita ja hänen mukaansa ryhmä on työryhmätilassa silloin, kun tekeminen suuntautuu varsinaiseen tehtävään ja perusolettamustilassa, kun sen toiminta suuntautuu muuhun.

Riippuva ryhmä on perusolettamustila. Kaiken hyvän oletetaan tulevan ryhmän ohjaajalta ja se vaikuttaa kokoontuvan vain ohjaajan vuoksi. Riippuvuus tulee esille niin, että ryhmä kokoontuu yhden henkilön ympärille saadakseen turvaa. Yhteinen avuttomuus ja riittämättömyys lisäävät yhteenkuuluvuudentunnetta jäsenissä. Taistelu- ja pakoryhmässä käyttäytyminen on kiihtynyttä, jopa aggressiivista. Syyllisiä etsitään ryhmän sisältä ja ulkoa. Pakokeinoina ovat käytössä vitsailu ja vähättely, joita odotetaan myös ohjaajalta. Parinmuodostusryhmässä on toiveikas tunnelma. Pari voi muodostua ryhmän jäsenistä tai asioista. Katseet käännetään nykyhetkestä tulevaisuuteen. Yhtenäisyysryhmässä ryhmä kokee pystyvänsä mihin tahansa. Se asettaa liian suuria tavoitteita ja masentuu epäonnistuessaan. Se toimii annetun tehtävän mukaisesti, mutta yliarvioi kykynsä. Epäonnistumisesta seuraa alakuloa ja syyttelyä. (Kopakkala 2011, 45–47.) Ryhmän sisällä erilaiset roolit ja tavoitteet tekevät yhdessä tekemisestä haastavaa.

”Monenlaista tallaajaa meidän porukassa. Osa puhtaasti harrastemielessä ja osalla saattaa olla se varsinkin nuoremmilla saattaa olla vielä NHL tai jääkiekkoammattilaisuus siellä mielessä. Toki tästä ryhmästä parhaimmisto on jo B:n mukana treenaamassa, niillä ehkä se tavoitteena. Tähän ketkä jäänyt, niillä ehkä maltillisemmat ja realistisemmat.”

Bruce Tuckman julkaisi vuonna 1965 artikkelin ryhmän vaiheittaisesta kehityksestä. Tuckmanin mukaan ryhmän muodostaminen voidaan jakaa muodostusvaiheeseen (forming), kuohuntavaiheeseen (storming), sopimisvaiheeseen (norming), hyvin toimivaan ryhmään (performing) ja ryhmän lopettamiseen (adjourning). (Kopakkala 2011, 48–49.)

Ryhmän jäsenet ovat alussa riippuvaisia ohjaajasta, ja he odottavat tältä ohjeita ja ratkaisuja. Ryhmän jäsenten käytös on varovaista, ja he etsivät omaa paikkaansa. Ryhmän tavoitteita ja pelisääntöjä tehdään selviksi, ja ensimmäiset roolit löytyvät. Säännöt, tehtävät ja menetelmät hahmottuvat hiljalleen. Annettavat tehtävät ja työt pyritään tekemään yhdistämällä yksilösuoritukset. Kuohuntavaiheessa yksilöt haluavat erottua ryhmästä ja rohkeus esittää omia mielipiteitä kasvaa. Tyytymättömyys ryhmää kohtaan on yleistä. Ryhmän tehtävää voidaan vastustaa tunteenomaisesti, eikä työskentely pääse etenemään. Jäsenet testaavat ohjaajaa ja toisiaan. Tässä vaiheessa voi muodostua myös alaryhmiä. (Kopakkala 2011, 49–50.)

Sopimisvaiheessa jäsenet alkavat hyväksyä toistensa roolit ja ryhmähenki alkaa muotoutua. Yhteenkuuluvuuden tunne kasvaa, pelisäännöt selkiytyvät ja jäsenten erilaisuus on hyväksytympää. Yhteistyö alkaa sujua paremmin ja erilaisten näkemysten ja tunteiden ilmaisu on suotavampaa. Ryhmä kiinteytyy ja ristiriitoja sovittelaa. Toiminnalle muodostuu sääntöjä ja normeja, ja tunne ryhmään kuulumisesta tiivistyy. Yhteisiä toimintatapoja ja tavoitteita voidaan sopia, koska jokaiselle alkaa löytyä ryhmästä oma paikkansa ja roolinsa. Esiin voi nousta jäsenten pyrkimyksiä vaikuttaa ryhmän toimintaan omien tavoitteiden mukaisesti, mikä vaikeuttaa sosiaalisten tilanteiden syntymistä. (Kopakkala 2011, 50.)

Kun ryhmä toimii hyvin, se on tehokas, luova ja tuottava. Tavoitteet ohjaavat toimintaa ja ryhmä osaa ratkaista ristiriitatilanteita. Ihmissuhdeongelmat on suurimmaksi osaksi ratkaistu ja roolit ovat tarkoituksenmukaisia ja joustavia. Ryhmän toimintaa leimaa yhteisvastuullinen tekemisen kulttuuri. Ulkopuolisten on enää tässä

vaiheessa hankala päästä ryhmän toimintaan mukaan ryhmän kiinteyden vuoksi. (Kopakkala 2011, 50–51.)

Yksilöt tulevat uuteen ryhmään erilaisin odotuksin ja käsityksin. Aiemmat kokemukset ja odotettavissa oleva asema ryhmässä tuovat ryhmäläiset keskenään erilaiseen asemaan. Junioriurheilussa joukkueen pelaajat ovat usein toisilleen tuttuja, joten ryhmässä voi olla jo ennakkoon valmiin oloisia rooleja. Ne voivat hidastaa uuden ryhmän yhteenliittymistä. Pysyminen tutussa roolissa on alkuun turvallisempi vaihtoehto ja niistä luopuminen voi olla vaikeaa. Ensimmäisen vaiheen saavuttaminen edellyttää yksilöiden vapaaehtoista liittymistä ryhmän toimintaa ja tavoitteisiin. (Kopakkala 2011, 59–62.)

Ihmiset tuovat itseään esiin erillisinä yksilöinä. Aiemmat ihmissuhdekokemukset ja ryhmäkokemukset vaikuttavat alkuun ja ihmisillä on taipumus toistaa tapoja, joilla he ovat aiemmin tulleet muiden hyväksymiksi. Toiminnan ohjaajan odotetaan alussa antavan toiminnalle suunnan ja vastauksia esiin nouseviin pulmiin. Uusi ryhmä on haaste, joka merkitsee uusien roolisuhteiden rakentamista. Ne edellyttävät tarkkailua, opettelua ja harjoittelua. Usein uusissa ryhmissä käytetään erilaisia ryhmäytiskeinoja, mutta ryhmän ohjaajan asema on keskeinen. Ryhmän jäsenet etsivät ohjaajalta vihjeitä toimia oikealla tavalla. (Kopakkala 2011, 62–65.)

Ryhmässä on jäseniä, jotka toimivat vastahankaisesti tai ovat varautuneita. Nuorten ryhmissä tällaisia jäseniä on useampia. Ohjaajan on selkeytettävä ryhmän perustehtävää ja tavoitteita. Ohjaajan on autettava ryhmää muodostamaan omat käyttäytymisnormit, jotka toimivat ryhmän kulttuurin mukaisesti. (Kopakkala 2011, 66.)

Keskinäisen vuorovaikutuksen lisääntyessä ryhmä etenee ja tuttuus kasvattaa turvallisuutta. Yksilöt tutustuvat toisiinsa yksi kerrallaan, joukkueessa ei voi tutustua kaikkiin samanaikaisesti. Yksikin tuttu ihminen tuo ryhmässä oloon helpotusta. Ryhmän omat tavat, normit ja kulttuuri alkavat muodostua. (Kopakkala 2011, 67–68.)

Ryhmä muodostavat sisälleen alaryhmiä, joiden yhteistyön lisääntyminen tuo ryhmää tiiviimmäksi. Ohjaajan tehtävä on saattaa alaryhmät aktiiviseen yhteistyöhön keskenään. Tiiviissä ryhmässä ryhmää ei koeta enää alaryhmien kautta. Luovuus ja

tehokkuus voivat kärsiä, koska yksilöt eivät halua tuoda erilaisuuttaan esille. Ryhmän yhtenäisyys koetaan niin tärkeäksi. (Kopakkala 2011, 75–78.)

Ryhmässä, jotka ovat kiinteitä, ilmenee ryhmäajattelua. Ilmiössä on kyse siitä, että ryhmän jäsenet pyrkivät asioissa yksimielisyyteen tai kompromisseihin, vaikka asioita olisi hyvä pohtia myös kriittisesti. Yleensä kiire synnyttää ryhmäajattelua. (Järvinen ym. 2009, 100.)

Turvallisuuden lisääntyessä erimielisyydet voivat lisääntyä, mutta se ei enää herätä ahdistusta. Ilmapää muuttuu itsekriittisemmäksi ja avoimemmaksi. Myös ulkopuolelta tulevat viestit otetaan paremmin huomioon. Ryhmän jäsenet oppivat tuntemaan paremmin toisensa. Uusien jäsenten mukaantulo on helpompaa, eikä ryhmä taannu aikaisempaan vaiheeseen. Tavoitteita voidaan kyseenalaistaa ja sopimuksia voidaan noudattaa, mikäli ne ovat tavoitteenmukaisia ja perusteltuja. (Kopakkala 2011, 81–83.)

Ryhmän kiinteys eli koheesio tarkoittaa sitä, miten tärkeä ryhmä on jäsenilleen. Mitä myönteisemmin ryhmän jäsenet arvioivat toisiaan, sitä korkeampi on koheesio. Klikit eli liian vahvat kiintymyssuhteet joidenkin ryhmän jäsenten välillä voivat heikentää koko ryhmän kiinteyttä ja voivat jopa johtaa ryhmän hajoamiseen. Kiinteyden kannalta riippuvuus toisista ryhmän jäsenistä on tärkeää. (Järvinen ym. 2009, 99.) Jääkiekossa tämä voi näkyä viisikkopelissä, kun pelaajat määrittävät tiettyihin kentällisiin, jotka pelaavat ja harjoittelevat omissa viiden hengen kentällisissä. Mikäli joku pelaajista ei ole paikalla, kentällisen ei ole mahdollista toimia rooleissa sovitulla tavalla. Koheesio parantaa joukkueen suorituskykyä ja joukkueessa viihdytään paremmin. Tämä näkyy suorasti poissaolojen vähäisyytenä. Yhteishengen on tarkoitus vahvistaa joukkueen kiinteyttä ja mahdollistaa ryhmän asettaman tavoitteen saavuttamista. Kilpailu toisen joukkueen kanssa vahvistaa myös omalta osaltaan koheesiota. (Järvinen ym. 2009, 99.)

Yksilön haasteena on pohtia, kelpaako ryhmän jäseneksi. Myöhemmin kyse on lähipiirin (joukkueen) arvostuksesta, sitoutumisesta ja kehittymisestä. Johtajuus on alussa vahvempaa ja ryhmän muodostuessa roolina korostuu asiantuntijuus ja luottamus ryhmän jäseniin. Ryhmässä jäsenet haluavat tunteen tasolla (emotionaalisesti) liittyä toisiinsa, mutta toisaalta on halu säilyttää itsenäisyys. Turvallisuuden tunteen lisääntyessä oman roolin hyväksyminen on helpompaa.

Ryhmädynamiikka syntyy, kun ryhmä pyrkii ratkaisemaan liittymisen ja erillisyyden dilemman. (Kopakkala 2011, 58.)

3.3 Roolit ryhmässä

Ihmisellä on monenlaisia rooleja elämänsä aikana. Muiden ihmisten käsitykset ja luonnehdinnat vaihtelevat. Roolin pohdinta auttaa ymmärtämään vuorovaikutusta ja ryhmän toimintaa, mutta myös omaa käyttäytymistämme. Rooli liittyy usein siihen, kenen kanssa olemme tekemisissä. Roolin tehtävänä on jäsentää vuorovaikutusta ja helpottaa toiminnan tulkitsemisessa. Sosiaalipsykologiassa rooli liittyy sosiaaliseen asemaan ja sen ajatellaan määräytyvän muiden odotusten kautta. Henkilölle on ryhmässä tarjolla rooli ja hän alkaa käyttäytyä sen mukaisesti. (Kopakkala 2011, 96–97.)

Yksilöllä voi olla ryhmässä useita rooleja, jotka voivat liittyä tehtävään tai sosiaaliseen asemaan ryhmässä. Palloilulajeissa pelaajilla on erilaisia rooleja pelipaikkansa ansiosta. Nämä roolit tulisi hoitaa onnistuneesti. (Kataja ym. 2011, 18.)

Henkilökohtaiset ominaisuudet liittyvät sosiaaliseen asemaan ryhmässä. Toiset puhuvat enemmän kuin toiset. Toiset näyttävät tekemisellä mallia muulle joukkueelle. Kyselyssämme pelaajat arvioivat omia roolejaan joukkueessa. Yksilön roolit ovat kaksoismerkityksellisiä, sillä siinä annetaan ja otetaan. Roolit voivat myös vaihtua ryhmän koostumuksen mukaan tai ryhmän edistyessä kohti tavoitteita. (Kataja ym. 2011, 18.)

Hyvässä ryhmässä viihdytään ja saadaan aikaa tuloksia. Statusta eli arvostusta voi saavuttaa edistämällä ryhmän päämääriä. Jääkiekossa hyvä maalivahti ja pesäpallossa kovalyöntinen pelaaja voi nauttia korkeasta statuksesta joukkueen sisällä. Ryhmässä arvostetaan myös muita taitoja, sellaisia, jotka lisäävät ryhmässä viihtymistä. Reiluilla kavereilla, hengennostattajilla ja tsemppareilla voi olla korkea status ryhmässä, vaikka eivät tuloksellisesti olisikaan ratkaisupelaajia. (Järvinen ym. 2009, 98.)

Sosiaalinen elämä on roolien ansiosta hallittavaa. Jokaisella meistä on erilaisia rooleja, jotka ovat vastavuoroisia käyttäytymiskokonaisuuksia. Rooleihin liittyy kehon asento, puhetapa, ajatuksia, asenteita ja suhde tilaan. Roolit edellyttävät vastarooleja, jolloin muut hyväksyvät roolimme omilla toimillaan. (Kopakkala 2011, 56.) Esimerkiksi

junioriturheilussa joukkueen kapteenin roolina on usein olla linkkinä pelaajien ja valmentajien välillä. Kapteenin tehtävä on saavuttaa arvostus muiden pelaajien edessä, mutta myös luottamusta valmentajilta, jotka uskovat kapteenille ryhmän kannalta tärkeiden asioiden eteenpäin viemistä.

Status voi olla virallinen, kuten jääkiekkjoukkueen kapteenin rooli. Se voi myös olla epävirallinen, jolloin ryhmän jäsenellä on ryhmän kannalta toivottuja ominaisuuksia, esimerkiksi kannustajan rooli. Mitä korkeampi status jäsenellä on, sitä paremmin häntä kuunnellaan ja sitä enemmän hänelle annetaan oikeuksia. Peruskouluikäisten silmissä status nousee ystävällisyydellä ja sääntöjen noudattamisella. Vetäytyminen tai arkuus voi vähentää jäsenen arvostusta ryhmässä. (Järvinen ym. 2009, 98.)

3.4 Sosiaaliset taidot

Ihmiset ovat sosiaalisia ryhmäolentoja. Ihmiset ovat luonnostaan sosiaalisia. He toimivat ryhmissä ja yhdessä. Ihmiset myös toimivat sosiaalisista perusteista ja rakentavat yhdessä sosiaalista todellisuutta, joka on olennainen osa elämisen ympäristöstä. Sosiaalisuus mahdollistaa sen, että ihmiset voivat laajentaa toimintansa mahdollisuuksia yli yksilön rajojen. (Kotiranta 2011, 87.) Sosiaalisilla taidoilla tarkoitetaan monia eri asioita ja niiden määrittely on kiinni kulttuurista ja eletävästä aikakaudesta (Keltikangas-Järvinen 2010, 20).

Nykyisin sosiaalista taidoista keskeisimpänä pidetään ihmisen kykyä solmia kontakteja erilaisten ihmisten kanssa, keskustelemaan ja olemaan luontevia heidän kanssaan. Nykyisin korostetaan verkostoitumista ja small talkin hallitsemista.

Sosiaaliin taitoihin kuuluvat tietyt vuorovaikutustaidot kuten kuuntelu, keskustelun aloittaminen, toisten tunteiden hyväksyminen ja myötäeläminen. (Kalliopuska 1995, 8). Muita sosiaalisia taitoja on runsaasti. Esim. avun pyytäminen, häviämisen taito, itsehillintä, kehuminen, kysyminen, omien tunteiden tunnistaminen, palautteen antaminen, pelkojen sietäminen, ruokailutavat, tervehtiminen, toisen auttaminen, tunteiden ilmaiseminen, tutustuminen ja ystävän puolustaminen. (Kerola, Kujanpää & Kallio 2013, 4.)

Kartoituskyselyssä selvitimme eri sosiaalisten taitojen ilmenemistä joukkueissa. Puhuminen, kuuntelu, rohkeus, toisen huomioonottaminen ja käytöstavat olivat kyselymme teemoja.

Yleisesti eri taitojen perusta tapahtuu varhaislapsuudessa. Ensimmäisen elinvuoden kehitysmuutokset ovat suuremmat kuin missään myöhemmässä ikävaiheessa. Vauvan keho muuttuu ja sen hallinta lisääntyy. Vauvaikäisen keskushermoston kehittymisen myötä aistitoiminnot tarkentuvat, kyky havaitsemiseen ja asioiden tunnistamiseen laajenee. (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila 2014, 22.)

Lapsen kehitys kolmevuotiaaksi asti on poikkeuksellisen suurta. Aivot muokkaantuvat ja uusien asioiden oppiminen on vilkasta. Pienelle lapselle merkityksellisiä ovat ihmiskontaktit kotona, päivähoitossa ja sukulaisten kanssa. Luottamus toisiin ihmisiin tuo tunteen perusturvallisuudesta, joka luo hyvän pohjan ympäristön tutkimiselle, oppimiselle sekä lapsen sosiaaliselle ja emotionaaliselle kehitykselle. (Nurmi ym. 2014, 22).

Sosiaalisista taidoista vuorovaikutustaidot kuten puhuminen ja kuuntelu ovat olennaisia kykyjä itseilmaisun toisen ymmärtämisen kannalta. Ihminen ilmaisee itseään parhaiten puhumalla. Se on edellytys avoimelle toisen ihmisen kohtaamiselle. Itsestä puhuminen kehittää itsetuntemusta ja samalla auttaa toisen ihmisen luokse pääsemistä. Itsestä puhuminen mahdollistaa vastavuoroisen syvällisen ja avoimen keskustelun. Puhuminen myös helpottaa itseilmaisua ja vapauttaa sosiaalisista peloista. Joukkueurheilussa puhuminen on tärkeässä roolissa muodostettaessa esim. yhteisiä joukkueen tavoitteita ja päämääriä. (Kalliopuska 1995, 62–64.)

Kuuntelu luo pohjan samalle aaltopituudelle pääsyn toisen ihmisen kanssa. Tätä varten tarvitaan herkkyyttä ja kykyä arvioida toisen tunnetiloja ja ajatuksia. Kuuntelu on arvokas kehitystä edistävä sosiaalinen taito. Vauva reagoi ympäristöönsä kuulemalla. Ennen kuin lapsi oppii puhumaan, hän oppii kuuntelemaan ja kuulemaan. Kuuntelemista pidetään edellytyksenä monipuoliselle vuorovaikutustaitojen kehittymiselle. (Kalliopuska 1995, 10–13.)

Rohkeus on kykyä puolustaa oikeuksiaan. Assertiivisuus eli jämäkkyyys on tärkeä sosiaalinen taito. Jämäkkä yksilö ei salli kohdeltavan itseään huonosti. Hän puuttuu epäkohtiin. Jämäkällä esiintymisellä varmistetaan kaikkien tasapuolinen kohtelu.

Jämäkkyteen kuuluu myös taito ilmaista negatiivisia tunteita epäkohtia. Joukkueurheilussa nämä taidot ovat tärkeitä. (Kalliopuska 1995, 137–138.)

Empatiakyky eli myötäelämisen taito. Kyky tunnistaa ja ymmärtää omia sekä muiden tunteita. Toisen huomioimisen katsotaan lisäävän yksilön omaakin hyvinvointia. (Kerola ym. 2013, 161.) Joukkueurheilussa yksilöt kilpailevat joukkueena, mutta yksilöinä. Kova kilpailutilanne ja yksilön omat tavoitteet saattavat heikentää joukkueen tekemien tavoitteiden saavuttamista. Toisen huomioiminen onkin tärkeää, joukkueessa olevat roolit helpottavat yksilön asemaa joukkueessa. Tällöin toisen yksilön huomioiminen voi olla helpompaa.

Kiitoksen sanominen, anteeksi pyytäminen ja kohtelias käytös ovat perinteisiä hyviä käytöstapoja. Perinteisesti suomalaisuuteen on liitetty ujous ja hiljaisuus. Positiivisten asioiden sanominen on koettu hankalaksi, mieluummin vaietaan kuin sanotaan toiselle mukavia asioita. Lapsia on aiemmin opetettu pyytämään anteeksi melkein kaikissa tilanteissa. Nykyisin anteeksi pyytäminen on hillitympää. (Kalliopuska 1995, 25–26.)

Kalliopuska (1995, 26) mainitsee kirjassaan, että suomalaisille ei ole opetettu kehumista eikä sitä ole käytetty itsetunnon kannustimena, kuten monissa muissa maissa. Asia ei ehkä ole nyt samalla tasolla kuin esimerkiksi 1990-luvulla, mutta varmasti tässä asiassa meillä härmäläisillä on parannettavaa.

Edellä mainitut käytöstavat opitaan yleensä kotiympäristöstä. Muut sosiaaliset viitekehukset, kuten päiväkotit ja koulu muokkaavat omalta osaltaan näiden taitojen kehittymistä. Joukkueurheilussa joukkueilla on omat pelisäännöt, mutta näitä taitoja ne eivät voi ohittaa.

Sosiaalisilla taidoilla tarkoitetaan kykyä tulla toimeen muiden kanssa, sosiaalisiin taitoihin kuuluu keskeisimpänä laaja varasto vaihtoehtoja sosiaalisten ongelmien ratkaisemiseksi ja kyky valita oikea ratkaisu. Sosiaaliset taidot tarkoittavat myös kykyä ymmärtää toista ihmistä, hänen tunteitaan ja näkökantojaan. Sosiaalisia taitoja tarkastellaan yleensä kognitiivisinä taitoina. puhutaan, tilanteiden selviämisestä, ongelmanratkaisusta ja vaihtoehtojen löytämisestä. sosiaalisiin taitoihin liittyy myös moraalinen ja moraalinen pohdinta. (Keltikangas-Järvinen 2010, 22–23.) Joukkueurheilussa tarvitaan erilaisia sosiaalisia taitoja, kuten toisten huomioon ottamista, hyviä käytöstapoja, kuuntelemista, puhumista, omien tunteiden ilmaisua.

Kyselytutkimuksessa pelaajille edellä mainittuja taitoja arvioitiin. Joukkueiden valmennuksen haastatteluissa kartoitettiin myös valmennuksen kokemusta joukkueidensa tärkeistä sosiaalisista taidoista.

”Toisen huomioon ottamista, pitäisi olla itsestään selviä. Välttämistä muista, ota vastuu lähimmäisestä. Se ei ole vaan niin, että mä meen vaan tästä putkena, vaan koko ajan huomioit mitä ympärillä tapahtuu. Se on a ja o.”

Joukkueurheilussa kanssakäyminen eri osapuolten välillä (pelaajat, valmentajat, huoltajat jne.) on jatkuvaa. Jos pelaaja ei kykene tuomaan esille omia ajatuksiaan, mielipiteitään tai epäkohtia kokemastaan vääryydestä, vuorovaikutus eri toimijoiden välillä jää puolinaiseksi. Pelaaja saattaa kokea, että häntä ei oteta huomioon. Tällöin pelaajan itselleen asettama rooli saattaa muuttua joukkueessa, samoin tavoite ja odotukset. Tärkeää olisikin saada joukkueissa eri mielipiteitä salliva ilmapiiri aikaiseksi!

Meillä ihmisillä on tarve haluta elää järjestäytyneissä ryhmissä, jotka parantavat jäsentensä hyvinvointia. Jääkiekkovalmentaja Petri Matikainen kertoo joukkueurheilun tärkeydestä ja periaatteistaan Pekka Hämäläisen kirjassa *Voittoon seuraavasti: Periaatteeni on, että joukkueen etu tulee aina ensiksi ja jos tämä joutuu kyseenalaiseksi, haluan ongelman ratkaistuksi hinnalla millä hyvällä*. Matikainen korostaa yhteistyön merkitystä, jolloin ongelman ratkaisu yhdessä pelaajien kanssa on hedelmällisempää. (Hämäläinen 2012, 213.)

Ihmisillä on tarve saada toisten tunnustusta ja kunnioitusta. Ihmisen sosiaalisuus on monitahoinen asia. Ihmiset tarvitsevat toistensa seuraa ja yleensä nauttivat siitä. (Kotiranta 2011, 88–89.)

Joukkueurheilussa sosiaalisuudella on tärkeä rooli. Yksilöt muodostavat ryhmän, jonka tavoitteet he luovat yhdessä. Joukkueessa tarvitaan monenlaisia sosiaalisesti erilaisia yksilöitä. Yhdessä he muodostavat jokaiselle tärkeän yhteisön.

”Jääkiekko edellä, yksilönä kehittyminen on se pääjuttu. Siinä sosiaaliset taidot, muiden kanssa. Kanssakäyminen muiden kanssa ja valmennuksen kanssa, niin kuin toimihenkilöiden kanssa sellainen, että kertovat meille asioita ja ottaisivat vastuuta omasta tekemisestä jo tässä vaiheessa harjoittelun kuin muutenkin elämässään.”

Itsekin joukkueurheilua aikanaan harrastaneina pidimme tärkeänä kuulua johonkin järjestäytyneeseen ryhmään. Muistikuvat erilaisista persoonista ovat jääneet pysyvästi mieleen. Joukkueissa, joissa pelasimme jääkiekkoa, pesäpalloa ja lentopalloa oli hiljaisia, rohkeita, ujoja, vaatimattomia ja ylimielisiä joukkueetovereita. Erilaisista luonteenpiirteistä huolimatta joukkueilla oli aina yhteiset pelisäännöt ja tavoitteet, joita noudatettiin. Yhdessä tehdyt tavoitteet helpottivat ryhmässä olemista, koska jokainen sai kokemuksen omasta tärkeydestään ja merkityksestään joukkueelle jossa oli. Yksilön identiteetti on myös hyvä muistaa ryhmän toiminnassa. Yleensä joukon tuki pönkittää yksilön identiteettiä. Sosiaalisuudessaan ryhmä ei siis muuta yksilöä nimettömäksi joukon jäseneksi. (Burr 2013, 88.)

Sosiaalisuus on synnynäinen temperamenttipiirre. Sosiaalisuudella tarkoitetaan miten yksilö on kiinnostunut muiden ihmisten seurasta ja miten hän joka tilanteessa asettaa muiden ihmisten seuran yksinolon edelle. Sosiaalisuus edesauttaa sosiaalisten taitojen hankkimista, mutta ei takaa niiden olemassaoloa eikä varsinkaan ole niiden saavuttamisen edellytys. Sosiaaliset taidot eivät vaadi pohjakseen mitään tiettyä temperamenttirakennetta, vaan ne voidaan opettaa minkä tahansa temperamentin omaavalle lapselle. (Keltikangas-Järvinen 2010, 17–18.)

Sosiaalisuutta arvostetaan nykyisin suuresti. Yksi selitys tälle on, että sosiaalisuuden ajatellaan johtavan hyvin sosiaalisiin taitoihin. Asia ei kuitenkaan ole näin. Moni meistä saattaa tuntea ihmisen, joka haluaa olla kaikessa mukana: erilaisissa järjestöissä, talkooporukoissa ja ryhmissä. (Keltikangas-Järvinen 2010, 18.) Tämä kaikessa mukana oleva ja usein omasta mielestään oikeassa oleva ihminen aiheuttaa eripuraa muiden välillä. Asia voi myös olla toisin päin. Sosiaalisesti pidättäytyvä ihminen saatetaan nähdä arkana, ujona ja vetäytyvänä ihmisenä, mutta silti hän saattaa omata hyvät sosiaaliset taidot. Eri asia on miten tämä yksilö haluaa niitä käyttää.

Yksilö kohtaa jatkuvasti muuttuvia sosiaalisia suhteita. Olemme riippuvaisia toisista yksilöistä. Sosiaalisten suhteiden hallinta on ihmislajin menestyksen kulmakiviä. (Kopakkala 2011, 55.)

Sosiaalisten taitojen oppiminen on pitkä prosessi. Sen katsotaan lähtevän varhain lapsen kokemuksista, ellei kasvattajille tule välttämättä mieleen, että kyse olisi sosiaalisten taitojen ensimmäisistä peruskivistä. Kiintymyssuhteen seurauksena syntyy luottamus ihmisiin ja luottamuksesta seuraa kyky toimia muiden kanssa yhdessä.

Vanhemmat ovat lapsen ensimmäinen sosiaalinen yhteisö. (Keltikangas-Järvinen 2012, 7–8.)

Sosiaaliset taidot tulevat oppimalla. Sosiaalisilla taidoilla tarkoitetaan kykyä selvittää sosiaalisista tilanteista. Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot eivät siis ole sama asia. Sosiaalisuus on synnynnäinen temperamenttipiirre, sosiaaliset taidot tulevat oppimisen kautta. Sosiaalisilla taidoilla tarkoitetaan myös ihmisten kykyä tulla toimeen muiden kanssa riippumatta siitä, miten seurallinen hän on. (Keltikangas-Järvinen 2010, 17–18.)

Sosiaalisia taitoja voi siis oppia kehittämään esim. ryhmän jäsenenä joukkueurheilussa. Valmentajalla saattaa olla suuri rooli lasten ja nuorten ohjauksessa. Joukkueessa korostetut sosiaaliset taidot ovat varmaankin valtakunnallisesti osin samoja, myös vaihtelua todennäköisesti esiintyy. Lohdullista on kuitenkin tietää, että sosiaalisia taitoja voi oppia elämän polulla.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Olemme molemmat liikunnallisia miehiä. Harrin intohimona on pesäpallo. Harri on pelannut pesäpalloa juniori-ikäisenä. Jyrkin laji nuoruudessa oli lentopallo, jota hän pelasi ikäkausimaajoukkueissa ja SM-tasolla 1990-luvulla. Olemme molemmat valmentaneet Kouvolan alueen jääkiekk junioreita 2000-luvulla. Harri on valmentanut myös pesäpalloa.

Olemme olleet kiinnostuneita joukkueurheilun ja yksilön välisen vuorovaikutuksen tutkimisesta jo opintojen alkumetreistä lähtien. Kysyimme opinnäytetyön aiheen kiinnostusta Kouvolan Pallonlyöjien toiminnanjohtaja Jari Vesaselta ja Pohjois-Kymen liikuntayhdistyksen toiminnanjohtaja Mikko Lahtiselta. Ideamme herätti positiivista kiinnostusta molemmissa organisaatioissa, joten palautteen perusteella uskalsimme lähteä viemään ajatusta eteenpäin toiminnan tasolle.

4.1 Tutkimuskysymys

Kyselytutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten 14–16-vuotiaat pojat kokevat juniorieurheilussa ryhmässä toimimisen ja sosiaaliset taidot ja miten nämä asiat kytkeytyvät toisiinsa. Selvitämme kyselyssä myös, mitkä sosiaaliset tekijät pelaajien

mielestä vaikuttavat heidän harrastuksen valintaansa ja joukkueessa pysymiseen. Mitä valmentajat ajattelevat sosiaalisten taitojen kehittymisestä ja onko lajien välillä eroja?

4.2 Kohderyhmä

Tutkimuksemme kohderyhmiksi valitsimme Kouvolan Pallonlyöjien C-juniorit (vuosina 1999–2001 syntyneet) ja Kouvolan Kiekon C-juniorit (vuosina 1999–2001 syntyneet). Kaikki kohderyhmäläiset olivat sukupuoleltaan poikia. Kyselytutkimukseen (liite 1) osallistui 13 KPL:n C-junioria ja 14 KooKoon C-junioria, yhteensä 27 pelaajaa. Kyselyyn osallistui lähtökohtaisesti kaikki joukkueen pelaajat. Tarkoituksenamme oli saada yksi talvilaji ja yksi kesälaji kyselyn toteuttamisen helpottamiseksi. Haasteellista oli saada kaikki joukkueen jäsenet samanaikaisesti paikalle, koska pelaajat ovat mukana myös muiden joukkueiden toiminnassa.

Valmentajien haastattelut suoritimme erikseen sovittuina aikoina. Pyysimme haastateltavaksi joukkueiden vastuulliset valmentajat. Suoritimme valmentajien haastattelut avoimina haastatteluina, johon olimme tehneet kysymyssapluunan (liite 2). Vanhemmilta pyysimme kirjallisesti luvat kyselyn tekemiseen niin, että joukkueenjohtajat toimittivat poikien mukana lupakyselyn vanhemmille, jotka palauttivat ne meille ennen kyselyn suorittamista.

4.3 Tutkimusmenetelmä

Tutkimustapamme on laadullinen tutkimus, mutta siinä on myös määrällisen tutkimuksen piirteitä. Laadullisen tutkimuksen avulla voidaan kerätä aineistoa, joka mahdollistaa monenlaiset tarkastelutavat (Alasuutari 2011, 84). Määrällistä tutkimusta eli kvantitatiivista tutkimusta voidaan kutsua myös tilastolliseksi tutkimukseksi. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa asioita kuvataan numeeristen suureiden avulla. Tuloksia voidaan havainnollistaa taulukoin ja kuvioin. Kvantitatiivisella tutkimuksella saadaan yleensä selville voimassa oleva tilanne. (Heikkilä 2014, 15.)

Lähtökohtana kvalitatiivisessa tutkimuksessa on todellisen elämän kuvaaminen (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 157). Tutkimuksessa pyritään kuvaamaan kohdetta kokonaisvaltaisesti. Kvalitatiivisen tutkimuksen muita piirteitä ovat muun muassa tiedon kerääminen ihmisiltä, tutkimuksen kohdejoukon

tarkoituksenmukaisuus ja tutkimussuunnitelman muotoutuminen tutkimuksen edetessä. (Hirsjärvi ym. 2007, 160.)

Aineiston keruumenetelminä olivat kyselyt pelaajille ja haastattelut valmentajille. Toteutimme pelaajien osuuden kyselytutkimuksena. Käytimme mielipideväittämissä Likertin asteikkoa. Likertin asteikko on meidän tutkimuksessamme 5-portainen järjestysasteikon tasoinen asteikko, jossa toisena ääripäänä oli täysin eri mieltä ja toisena täysin samaa mieltä. Asteikkotyyppisten kysymysten käyttämisen etuna on runsas määrä tietoa vähään tietoon. Heikkoutena on vastaajien painoarvojen ja loogisuuden vaihtelu vastaajien mukaan. (Heikkilä 2014, 51.) Kyselytutkimuksessa pelaajat laittoivat vastauksia tärkeysjärjestykseen välille 1–5 (1=tärkein).

Asenteiden tai mielipiteiden mittaamiseen Likertin asteikko on yksi käytetyimmistä ja suosituimmista. Asteikoissa parittomuus takaa vastaajalle mahdollisuuden olla ottamatta kantaa. Kyselyssämme *en samaa mieltä / enkä eri mieltä* -vaihtoehto täytti tuota virkaa. (Valli & Aaltola 2015, 98.)

Tutkimuksemme tulokset ovat realiabiliteettisia. Tulokset ovat sattumanvaraisia sen vuoksi, että otoskokomme on pieni. (Heikkilä 2014, 28.) Toisaalta kyselytutkimuksemme on tarkkaan rajattu koskemaan tiettyjä joukkueita ja sen pelaajia.

Valmentajat haastateltiin lajikohtaisesti avoimessa haastattelussa. Avoimessa haastattelussa selvitetään haastateltavan ajatuksia, mielipiteitä, tunteita ja käsityksiä sen mukaan, miten ne tulevat haastattelussa vastaan (Hirsjärvi ym. 2007, 204). Kiireettömässä ympäristössä sovittuna aikana tehtyjä haastatteluja olemme käyttäneet tulosten lisäksi teorian väleissä keventämiseksi ja esimerkkien näyttämiseksi. Nauhoitimme haastattelut ja litteroimme ne sanatarkasti.

Pyrimme muotoilemaan kysymykset niin, että saisimme tutkimuskysymyksiimme mahdollisimman kattavia vastauksia. Avoimen haastattelun etuna on joustavuus (Hirsjärvi ym. 2007, 199).

Kyselyt pelaajille toteutimme joukkue kerrallaan. Ennen kyselyiden aloittamista kysyimme junioreiden vanhemmilta kirjalliset luvat, jotta he saivat luvan osallistua kyselyyn. Jokainen juniori lajista riippumatta sai luvan osallistua kyselyymme.

Kyselytutkimuksemme kysymyksessä yksi halusimme selvittää syitä harrastustoiminnalle. Kartoitimme kyselyssä harrastustoiminnan aloittamiseen liittyviä syitä, millainen vanhempien rooli harrastuksen aloittamisessa on ollut ja miksi on tärkeää kuulua joukkueeseen.

Jatkoimme kartoittamalla pelaajien omaa käsitystä itsestään kysymyksessä 10. Kyselyssä selvitimme, miten sosiaalinen vastaaja kokee olevansa, ja miten helppo vastaajan mielestä on saada kavereita. Halusimme selvittää, millainen merkitys yksittäiselle pelaajalle on sillä, ketä joukkueeseen kuuluu. Lähtöajatuksemme oli selvittää, ovatko pelaajat joukkueessa itsensä vai joukkuekavereiden vuoksi. Kartoitimme sitä, millainen merkitys joukkuekavereilla on vastaajalle ja millaisia pelitaitoja vastaajan mielestä lajissa tarvitaan.

Halusimme saada selville millainen merkitys on joukkueurheiluun liittyvässä ryhmätoiminnassa pelaajille. Ryhmätoiminnasta kartoitimme, mikä ryhmässä toimimisessa on tärkeää ja millaisia taitoja se tarvitsee. Kyselyssä pelaajat pääsivät pohtimaan myös valmentajien ja vanhempien merkitystä harrastamiseen.

Roolien merkitys ja toimiminen toisten ihmisten kanssa on ryhmätoiminnassa olennaista. Myös sosiaaliset taidot ja niiden kehittyminen ryhmän tavoitteita tukeviksi ovat merkityksellisiä. Kyselyssä pelaajat pohtivat omaa rooliaan joukkueessa ja sitä, millaisia vuorovaikutustaitoja ja ketä vuorovaikutuksessa läsnä olevia ihmisiä pelaajat kokivat tärkeiksi. Selvitimme kysymyksessä 12, millaisia sosiaalisia taitoja vastaajat ovat harrastuksessa oppineet, ja kysymyksessä 13, millaisia sosiaalisia taitoja joukkueessa korostetaan.

Pelaajat vastasivat kyselyssä myös ryhmähengen merkityksestä ja millaiset asiat ovat merkittävimmässä asemassa sen muodostumiseen. Pelaajat arvioivat kyselyssä joukkueurheilun merkitystä itselleen ja millaiset syyt jatkavat harrastusta. Pyysimme vielä pelaajia pohtimaan millaisessa roolissa näkevät itsensä tulevaisuudessa, jotta saisimme selville, millaisia mahdollisuuksia pelaajat näkevät harrastuksen ja ryhmätoiminnan tuovan.

4.4 Aineiston keräys

Jääkiekkoilijoiden kyselyt toteutimme 19.2.2015 Kouvolan jäähallilla joukkueen pukukopissa. Pesäpalloilijoiden kyselyn teimme 20.2.2015 Haanojan liikuntahallissa joukkueen pukukopissa. Kaikki pelaajat olivat paikalla tekemässä kyselyä. Vanhemmille 16.2. tehdyssä tiedotteessa (liite 4), kysyimme vanhempien luvat poikien osallistumiseen ja selvitimme kyselyyn osallistumisen olevan vapaaehtoista.

Joukkueiden valmentajat haastateltiin (liite 2) joukkueittain. Kouvolan Kiekon valmentajat haastattelimme Kouvolan jäähallissa valmentajien kopissa 23.2.2015. Kouvolan Pallonlyöjien valmentajat haastattelimme Kouvolan jäähallissa joukkueen tiloissa 25.2.2015.

Tutkimushaastattelu voidaan määritellä haastattelun struktuurin mukaan, eli minkä verran haastattelija jäsentää tilannetta ja miten tarkkaan kysymykset on muotoiltu ennakkoon (Hirsjärvi & Hurme 2008, 43). Kyselytutkimuksen kysymykset tarkensivat tutkimuskysymysten muotoutumista.

4.5 Aineiston analyysi

Toteutimme aineiston analyysin sisällönanalyysin menetelmällä, koska sen avulla tutkittava aineisto saatiin tiivistettyä, että siitä voitiin tehdä johtopäätöksiä (ks. Sarajärvi & Tuomi 2012, 103). Olemme koonneet kyselyiden vastaukset käyttämällä SPSS-ohjelmaa. Purimme kyselylomakkeen kysymykset ohjelmaan kysymys kerrallaan. Ohjelman avulla saimme muodostettua vertailua joukkueiden välillä ja taulukot helpottivat löytämään tutkimuskysymykseemme vastauksia. Saimme kyselystä määrällisiä tuloksia. Kyselytutkimuksemme lopussa kysyimme kaksi avointa kysymystä, jotka avaamme myös kyselyn tuloksissa.

4.6 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Vastaajaryhmä on pieni, siksi kyselyn tulokset ovat suuntaa antavia. Tulokset ovat sattumanvaraisia, jos otoskoko on pieni. (Heikkilä 2014, 28). Toisaalta kyselytutkimus antaa luotettavan kuvan joukkueiden tilanteesta ja pelaajien mielipiteistä. Luotettavien tulosten saamiseksi on varmistettava, että otos edustaa koko tutkittavaa perusjoukkoa (Heikkilä 2014, 28). Kyselytutkimuksesta ei selviä pelaajien henkilöllisyys.

Tutkimuksemme eettisyys näkyy vastaajien viimeisessä avoimessa kysymyksessä: *Millaisia terveisiä haluat lähettää kyselyn tekijöille?* (liite 3.) Vastajat kertoivat kyselyn hyvydestä ja oivalluksista, joita se oli tuonut heille itselleen.

Teimme kyselytutkimuksen alaikäisille, joten kysyimme tutkimusluvut vanhemmilta. Hyvän tutkimuksen perusvaatimuksia ovat validiteetti (pätevyys) eli tutkimuksella mitataan sitä, mitä on tarkoitus selvittää. Perusjoukon tarkka määrittely, edustavan otoksen saaminen ja korkea vastausprosentti vaikuttavat tutkimuksen validiteettiin. (Heikkilä 2014, 27.) Reliabiliteetti kertoo tulosten tarkkuudesta. Tutkijan on oltava kriittinen ja tarkka tutkimusta tehdessään. Analysointimenetelmien tulee olla sellaisia, jotka tutkija varmasti hallitsee. Objektiviisuudessa on kyse siitä, että tutkimuksen tulokset eivät saa olla riippuvaisia tutkijasta. Etenkin haastatteluissa puolueettomuus on tärkeää. Hyvän tutkimuksen vaatimuksia ovat myös tehokkuus ja taloudellisuus, avoimuus, tietosuoja, hyödyllisyys ja käyttökelpoisuus sekä sopiva aikataulu. (Heikkilä 2014, 28–30.)

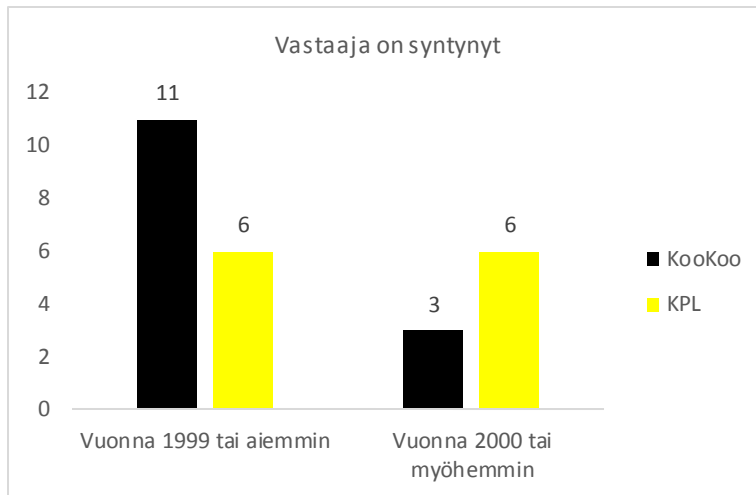
5 TULOKSET

Saimme kyselytutkimuksemme vastaukset 27 pelaajalta. Yhden pelaajan vastauksia emme voineet käyttää kyselyn riittämättömän täyttämisen vuoksi. Litteroimme valmentajien haastattelut ja ne täydensivät hyvin pelaajien kyselytutkimuksen vastauksia. Tulokset ovat suppealla otannalla, mutta ne kuvastavat mielestämme hyvin kyseisten joukkueiden pelaajien mielipiteitä tutkituista asioista.

Käytimme tulosten selvittämiseksi havintomatriisia SPSS-ohjelmalla. Havintomatriisia käytetään perusdatana, josta lasketaan tunnuslukuja ja piirretään graafisia esityksiä. (KvantiMOTV 2010). Laitoimme kyselytutkimuksessamme havintomatriisiin kaikkien poikien vastaukset ja vertailimme ristiintaulukoinnin avulla vastauksia lajien välillä. Etsimme ennen kaikkea vastauksia ryhmässä toimimiseen ja sosiaalisiin taitoihin. Saimme myös tarkennettua ryhmän erilaisia rooleja matriisin avulla, kun pilkoimme kyselyn vastaukset numeraalisesti kysymysten mukaisesti 1–5 tärkeysjärjestykseen. Mikäli olisimme vain arvioineet ykkösvastauksia vastaajien omasta roolista, emme olisi saaneet selville, mitkä rooleista nousivat keskimääräisesti muita korkeammiksi.

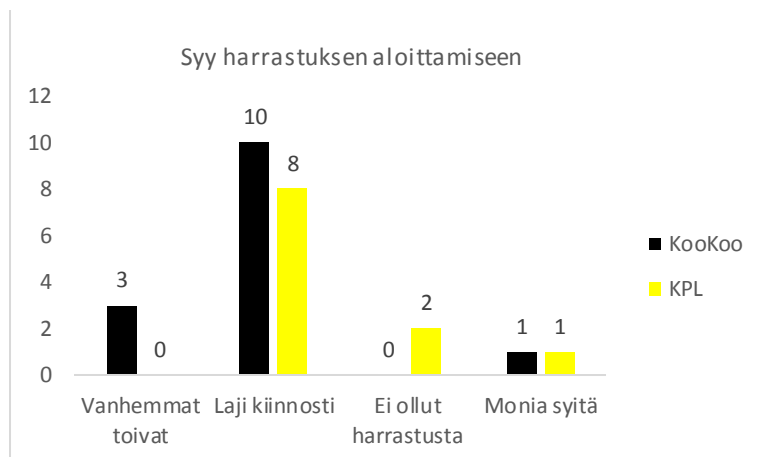
5.1 Taustatiedot

Vastaajista yli puolet on syntynyt vuonna 1999 tai aiemmin (kuva 1). KPL:n pelaajat jakaantuvat puoliksi, mutta KooKoo:ssa vanhempaa ikäluokkaa oli reilusti enemmän.

Kuva 1. Vastaaja on syntynyt (N = 26)

Harrastuksen aloittamisen syynä (kuva 2) oli lajin kiinnostavuus (18 vastaajaa). Lajikohtainen ero näkyy siinä, että vanhemmat ovat tuoneet jääkiekon pariin, kun taas pesäpalloilijoilla ei ollut harrastusta.

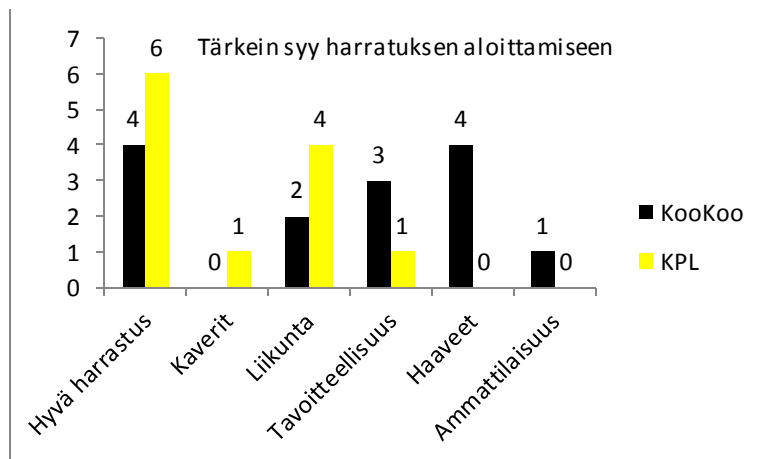
Kuva 2. Syy harrastuksen aloittamiseen (n = 25)

Harrastuksesta innostuminen näkyy päivittäisessä harjoittelussa. Pesäpallovalmentajan mukaan poikien motivaatio harrastusta kohtaan on kasvanut.

”Ekaa kertaa kuulen, että pesäpallon takia lopetetaan jääkiekko. Tää on aktiivinen ryhmä, ei harrasteta oikeastaan muuta. Ollaan pystytty parin vuoden aikana sellaisia

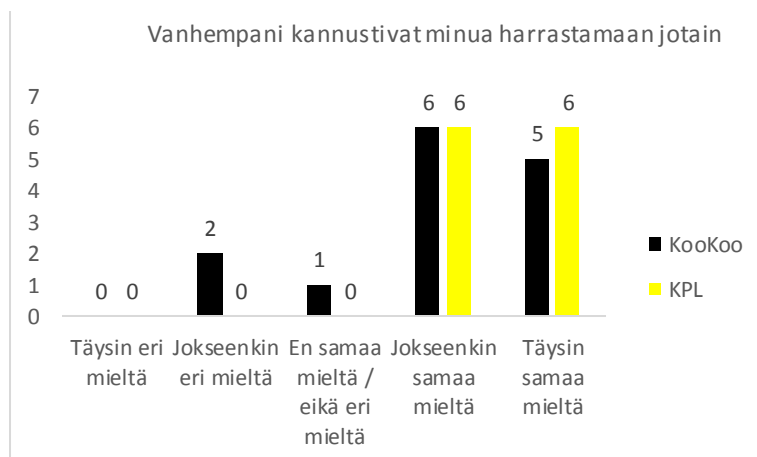
ympäri vuoden harjoitteita, se on ollut mielekästä. Se mikä mua yllättää on se, miten aktiivisia pojat on talvella. Talvella tehdään se duuni ja kesällä sitten nautitaan. Se on ollut mielenkiintoista nähdä, miten pojat on aktiivisia päivästä toiseen.”

Tärkeimmäksi syyksi lajin aloittamisessa (kuva 3) vastaajat nostivat hyvän harrastuksen ja liikunnallisuuden. Lajien välisenä erona näkyy jääkiekkoa pelaavien poikien suurempi tavoitteellisuus. Pesäpalloilijoilla liikunnallisuus korostuu enemmän.

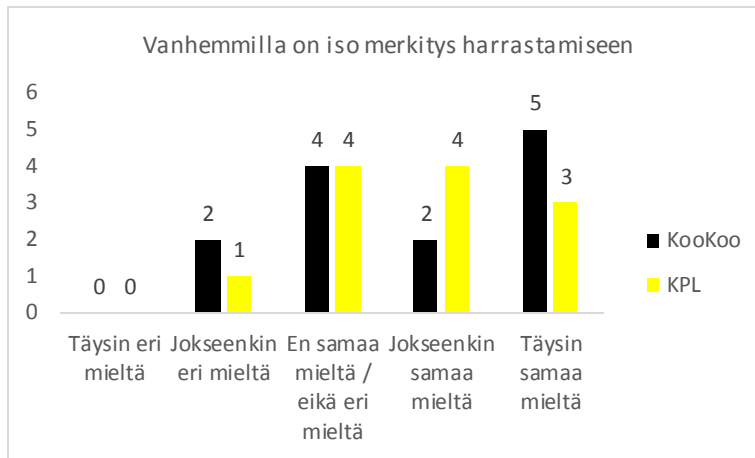
Kuva 3. Tärkein syy harrastuksen aloittamiseen (N = 26)

Vastaajien mukaan vanhempien rooli on tärkeä (kuva 4). Vastaajista 23 oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä siitä, että vanhemmat kannustivat harrastamaan.

Kuva 4. Vanhempani kannustivat minua harrastamaan jotain (N = 26)

Vanhempien rooli on tärkeä myös harrastuksen aikana (kuva 5). Vanhemmat ottavat osaa aktiivisesti ja rahoittavat myös suurelta osin toiminnan. Valmentajien mukaan vanhempien kanssa toimimisessa on myös omat haasteensa.

Kuva 5. Vanhemmilla on iso merkitys harrastamiseen (n = 25)

Valmentajat käyvät vanhempien kanssa vanhempien palaveritea toimintakauden alussa ja sarjataukojen väleissä. Niissä vanhemmilla on mahdollisuus saada vastauksia kysymyksiin ja myös tietoa joukkueen sen hetkisestä tilanteesta:

”Meillä on vanhempainpalaverit. Sarjojen välissä käynyt kertomassa missä mennään ja vanhemmat voi esittää kysymyksiä joko pelillisiä tai muita asioita. Välillä on epäselvyyksiä ja niitä jää jostain syystä selvittämättä. Joko vanhemmat eivät halua kysyä tai ajattelee, ettei se ole tarpeen tai meidän pitää ottaa enemmän vastuuta siitä. On muutama sellainen tapaus, jossa olisi toivonut että vanhemmat olisivat tulleet mulle puhumaan, eikä silleen että on menty valmennuspäällikönkin ohi tietyissä asioissa. On menty hallitukseen tai muualle kyselemään ja puuttumaan asioihin, jotka olisi voitu selvittää.”

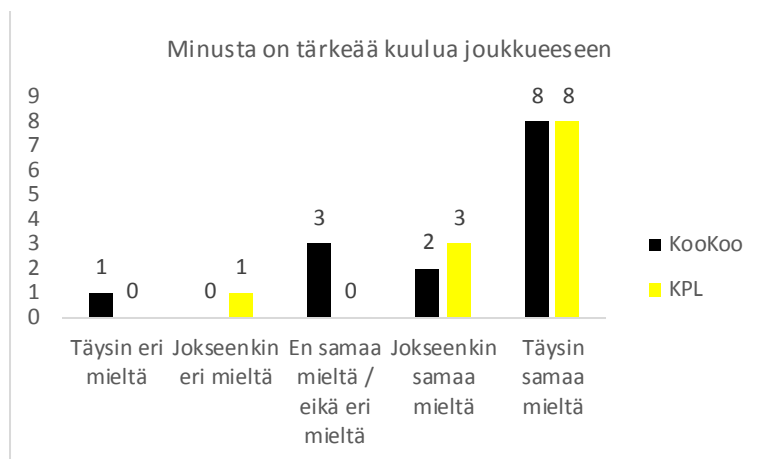
Aloituspalaverissa valmentajat pyrkivät käymään joukkueen toimintaan liittyvät asiat läpi mahdollisimman kattavasti. Silti vanhempien kanssa toimimisessa on myös omat haasteensa:

”On monenlaisia vanhempia. Toiset on aktiivisia ja soittelee, toiset ei puhu mitään. Hyvä että edes moikkaa, puukottaa selkään. Hyvä että käyvät edes treeneissä ja heidät tietää. Toiset tulee vanhempainiltaan ja saavat tarvittavat infot. Kerran on pidetty

vanhempainilta. Aloituspalaverissa pyritään käymään kaikki läpi ja vanhemmat voivat ottaa kontaktia. Perusteellisesti käytiin alussa läpi.”

Joukkueeseen kuulumisen oli vastaajien mielestä tärkeää (kuva 6). Vastaajista 21 oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä joukkueeseen kuulumisen tärkeydestä.

Kuva 6. Minusta on tärkeää kuulua joukkueeseen (N = 26)

Valmentajien mukaan joukkueet toimivat yksilölähtöisesti joukkuetta unohtamatta. Joukkueesta löytyy voimavaroja, jotka auttavat myös yksilöä:

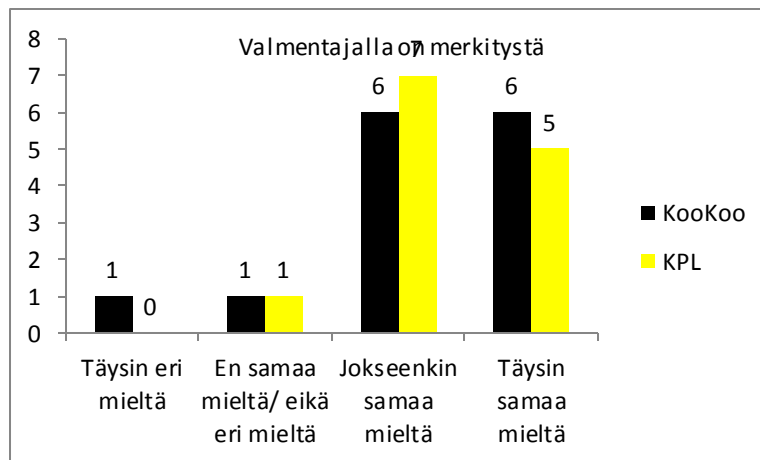
”Kyllä se on tää yhdessä olo, sen hyväksikäyttäminen, opettaminen ja sitten tietysti painopiste on, että jokainen menee eteenpäin niin joukkueena kuin yksilönä. Se on se tiivistettynä, otettu käyttöön pyritään oppimaan ja opettamaan oppimaan. Se on sellainen vastuuta enemmän.”

Vastaajien oli helppo saada kavereita. Vastaajista jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä oli 23. Lajikohtaisia eroja ei juuri tullut. Vain yksi vastaajista oli sitä mieltä, että kavereita ei ole helppo saada.

Joukkueiden kesken syntyi vaihtelua siitä, millainen merkitys joukkuekaverilla on. Pesäpallolijoilla joukkuekaverin vaikutus oli suurempi. 75 % oli asiasta täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Jääkiekkoilijoiden vastauksissa hieman yli 35 %. Jääkiekkoa harrastavista ei samaa tai ei eri mieltä olivat hieman yli 42 %.

Pelitaidot koettiin 17 vastaajan keskuudessa tärkeäksi. Lajikohtaiset erot olivat pieniä.

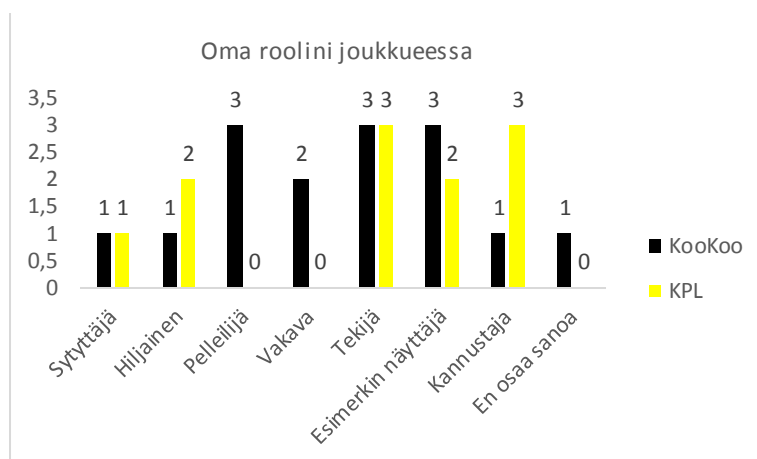
Valmentajilla oli tärkeä merkitys molempien joukkueiden pelaajille (kuva 7). 24 pelaajaa piti valmentajaa merkityksellisenä. Vain yksi vastaajista oli sitä mieltä, että valmentajalla ei ole merkitystä.

Kuva 7. Valmentajalla on merkitystä (N = 26)

5.2 Ryhmässä toimiminen

Vastaajat arvioivat omaa rooliaan joukkueessa (kuva 8) laittamalla eri vaihtoehdot tärkeysjärjestykseen 1–5 välille (1=tärkein). Joukkueiden välillä suurimmat erot tulivat pelaajien roolin ja kannustajan roolin välillä.

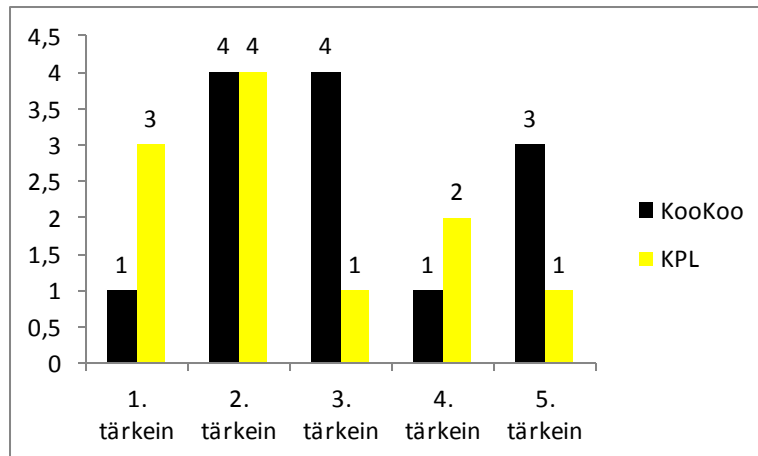

Kuva 8: Oma roolini joukkueessa (N = 26)

Yksilön merkitys korostui valmentajien vastauksissa. Siksi oman roolin tiedostaminen ja sen hyväksyminen on olennaista:

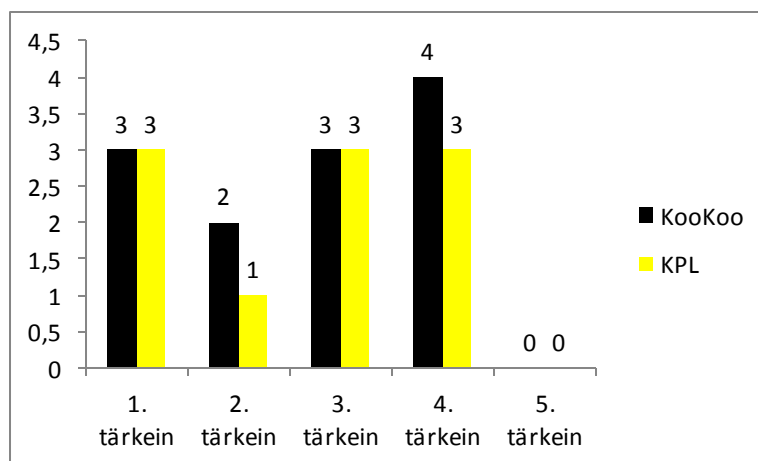
”Yksilö edellä mennään, varsinkin meillä on niin pieni ryhmä. Joukkueen menestys on sivuseikka, vaikka tällä hetkellä pelataankin SM-sarjaa ja se on hieno saavutus. Tietyissä paikoissa ollaan jouduttu kuitenkin ajattelemaan joukkueen etua, esim. kun on pelattu koko loppukauden sarjapaikasta”

Tärkeimmäksi rooliksi vastaajat kokivat kannustajan (kuva 9). Sen tärkeys vaihteli joukkueittain. Pesäpallolijoista yli 27 % piti kannustajan roolia tärkeimpänä.

Kuva 9. Kannustaja (n = 24)

Toiseksi tärkeimmäksi rooliksi kyselyssä (kuva 10) nousi 22 vastaajan mukaan tekijä. Joukkueiden välillä sen tärkeydestä ei tullut eroa.

Kuva 10. Tekijä (n = 22)

Muut pelaajat ja vanhemmat koettiin merkityksellisimmiksi ihmiskontakteiksi molemmissa joukkueissa. Valmentajien merkitys ei tässä kysymyksessä näkynyt, vaikka vastaajat pitivätkin harrastuksen kannalta valmentajia tärkeinä.

Ryhmässä toimimisen taidon tärkeydestä 18 vastaajaa olivat täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Erilaiset persoonallisuudet tuovat valmentajien mukaan oman haasteensa joukkueiden toimintaan, mutta roolista riippumatta tavoitteena on yhteistoiminta:

”Haasteita on erilaiset persoonat. Meillä on äärilaidasta äärilaitaan, just niitä puhujia ketkä tykkäävät puhua ja puhuvat välillä mitä sattuu ja sitten on ketkä ei puhu yhtään mitään. Koitettu sitä, että ei eri porukoita ei tulisi sisäisiä, vaan kaikki pystyisi toimimaan kaikkien kanssa olit sitten hiljainen tai muu. Sitä on yritetty puhua pojille, että kaikkien kanssa olisi tultava toimeen, vaikka ei kaikista välttämättä tykkäisi.”

Joukkueet harrastivat yhteistoimintaa myös muualla kuin pelikentillä. Pelimatkat, yhteiset tapahtumat ja ryhmäytyminen nousivat valmentajien haastatteluissa:

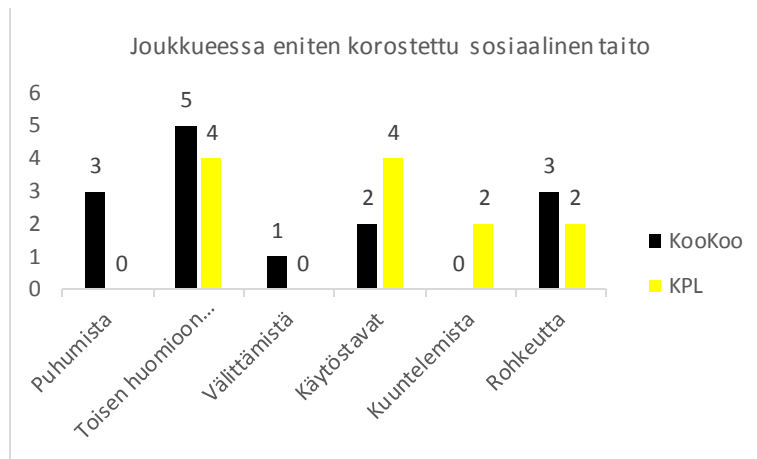
”Ainakin jonkinlaista yhteistoimintaa, leirimuodossa tai yleensäkin yhteisen tapahtuman muodossa mahdollisesti vieraammat toisilleen henkilöt pääsevät toimimaan kimpassa. Nyt talvella meillä oli turnaus ja siellä käytiin keilaamassa. Pari kertaa ollaan käyty syömässä treenien jälkeen yhdessä. Voisi olla enemmänkin, pitäisi olla. Leiritykset päivä tai kaksi yhdessä tekemistä toisi ryhmään lisää yhteishenkeä.”

Huumorin merkitys nuorten kanssa toimimisessa on valmentajien mukaan olennaista. Samalla huumori tuo pelisuorituksiin sopivaa rentoutta:

”Pojille olen sanonut, että ei tämä ole niin vakavaa. Tehdään sillä intensiteetillä mitä löytyy, ja sitten kun on lepohetki, pitää olla pilke silmäkulmassa ja ottaa pystyt käsittelemään harjoitteen nopeasti. Ei saa olla liian vakavaa, huumori puuttuu. Ohjattu huumori. Pitää osata olla rento myös harjoituksissa. Jos olet jännittänyt, pitää osata olla rento. Keskittynyt, humoristisesti harjoitukseen.”

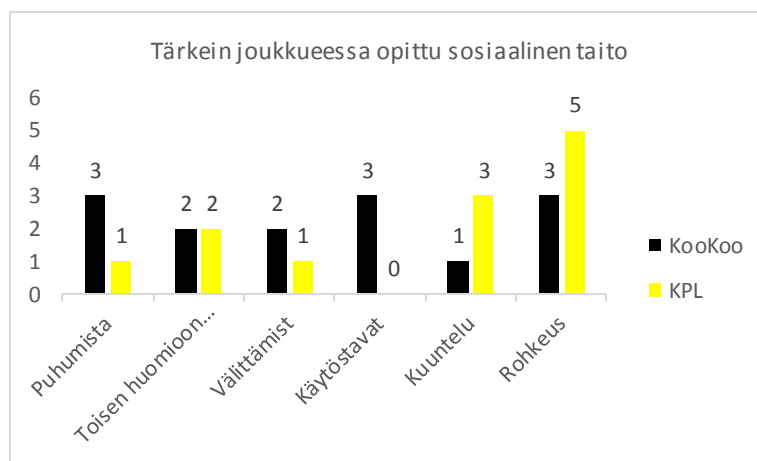
5.3 Sosiaaliset taidot

Vastaajat tarvitsevat sosiaalisia taitoja selvittääkseen ryhmätoiminnassa mukana. Vastaajien mukaan joukkueessa eniten korostettu sosiaalinen taito (kuva 11) vaihteli hieman joukkueittain. Toisten huomioon ottaminen ja käytöstavat nousivat eniten esiin.

Kuva 11. Joukkueessa eniten korostettu sosiaalinen taito (N = 26)

Pesäpalloa harrastavat pitivät rohkeutta tärkeimpänä joukkueessa opittuna sosiaalisena taitona. Jääkiekkoilijat vastasivat puhumisen, käytöstapojen ja rohkeuden olevan tärkeimmät opitut sosiaaliset taidot (kuva 12).

Kuva 12. Tärkein joukkueessa opittu sosiaalinen taito (N = 26)

Molemmilla joukkueilla pelaajat (yli 61 %) oli tärkein tekijä joukkuehenkeä rakennettaessa. Jääkiekkoilijoiden vastauksissa myös voittaminen ja yksilöiden

toiminta koettiin merkitykselliseksi joukkuehengen rakentamisen välineenä. Pesäpaloilijoilla valmentajat ja yhteiset pelimatkat olivat kolmen vastaajan mielestä tärkeimpiä.

Vastaajista pesäpaloilijat pitivät yhteisiä kokemuksia (6 vastaajaa) joukkueurheilussa tärkeimpänä. Myös yhteenkuuluvuuden tunne, voittaminen ja pelimatkat koettiin vastaajien keskuudessa tärkeiksi. Jääkiekon harrastajat pitivät voittamista tärkeämpänä (5 vastaajaa). Yhteiset kokemukset tulivat jääkiekkoilijoilla toisena voittamisen jälkeen.

Jääkiekon valmentajien mukaan joukkueurheilussa tärkeintä on yhteenkuuluvuuden tunne ja sosiaalisuus:

”Sosiaalisuus, yhteenkuuluvuuden tunne, on osana joukkuetta ja sellainen kaveripiiri jolla on tietynlainen yhteinen sävel ja on kavereita, sitä mä henkilökohtaisesti itse haluan että pojat kokisi sen, että aina on paikka minne tulla ja olla.”

Pesäpallossa valmentajien mukaan toiminnan aloitusta helpotti tutuus:

”Kaikki tunnettiin ja tiedettiin taustoja, se helpotti kummasti. Tiedettiin mitä kehitettävää ja luonteenpiirteitä, niin se helpotti. Naamat oli jo tuttuja. Kun mennään kopittelemaan, niin ei jaeta, että sinä ja sinä, mutta käytiin kyllä sekoittamaan. Uskallus, alkuun nuoremmat oli vähän varovaisia. Sitten käytiin sekoittamaan pakkoja, nyt ollaan samaa porukkaa.”

Valmentajien toiminta on opettamista ja esimerkin näyttämistä. Lajien välisessä erossa näkyy rohkeuden korostaminen. Oma mielipide pitää uskaltaa ilmaista ja siihen tarvitsee luoda myös puitteet:

”Kyllä kun me ääni avataan, niin pojat on hiljaa. Siinä ei tarvii mitään vihellyksiä tai muuta siihen. Sitten kun on asiaa, niin toiminta jatkuu muualla. Yksilöllisesti otetaan vastaan, katsotaan silmiin, ihan tällaisia mitä nyt on perusjuttuja tai ei kaikille, mutta itselle ihan selvää. Sitten pitää uskaltaa tuoda oma mielipide esiin. Se mitä mekin sanotaan ei ole aina oikein, vaan kyseenalaistamista, ei saa jäädä kysymystä päähän itselle. Mitäs jos asiat tekisi muulla tavoin, miksei sitten tehdä niin? Keskustellaan asiasta. Jos se on sellainen asia, mikä tarvitsee koko joukkueena keskustella, niin

sitten jutellaan joukkueen kanssa. Jos se riittää yksilöille vastaukseksi kahdenkeskinen juttu, silloin käsitellään se kahdestaan. Kaikki asioita ei tietenkään käydy joukkueen kanssa. Aika henkilökohtaisia juttujakin, pojat luottaa meihin ja se on hieno asia. Ollaan pystytty rakentamaan tää niin, että luottamusta löytyy myös meidän suuntaan.”

Valmentajat kävivät pelaajien kanssa keskusteluja yksilötasolla vaihtelevasti. Valmentajien haastatteluista selvisi, että jääkiekossa toiminta on suunnitelmallisempaa:

”Ei ehkä päivittäin tai viikoittain, mutta esimerkiksi me ollaan käyty keskusteluja poikien kanssa. Pojilta kysynyt miten koulussa menee, keskiarvot ja muut tällaiset. Vähän tietää sitäkin puolta, miten siellä menee. Yrittää tasapainotta sitä omasta mielestä tai pojan mielestä, että siinä on parannettavaa yritetään antaa vinkkejä ja sitä miten jääkiekon ja koulunkäynnin suhde, kumpaan kannattaa käyttää enemmän aikaa.

Pari kertaa on käyty yksilöhaastattelu. Raamitettu, että tietyt keskustelut pitää käydy pari kertaa.”

Spontaanius näkyy pesäpallossa. Kahdenkeskiset keskustelut valmentajien ja pelaajien välillä hoidettiin tarpeiden mukaisesti:

”Leiripäiviä, käydään syömässä, vietetään vapaa-aikaa. Muuta ei ole ollut. Suunnitelmallisesti kahden kuukauden välein ei ole. Enemmän tulee spontaanisti. Meilläkin pelaa monessa joukkueessa poikia, varmaan ei tulla olemaan meidän porukalla kokonaisryhmänä yhdessä. Tarvittaessa pidetään, mutta ei olla mitään suunniteltu.”

Valmentajien kuvailu pesäpallojoukkueesta antaa positiivisen kuvan tekemisestä. Pelaajia kannustettiin pohtimaan itse asioita, eikä vastauksia annettu kaikkiin kysymyksiin suoraan:

”Eloisa, huumorintajuinen, uskalias, aktiivinen. Tuntuu, meidän ryhmään on hyvä tulla. Pojat tuntee toisiaan.”

”Kysytään kysymyksiä, ei anneta suoria vastauksia pojille. Itse joutuu pohtimaan asioita, miten asioita pitää heidän omasta mielestään tehdä sitä kautta oikeeseen meidän näkemyksen mukaan oikeisiin.”

Joukkueet määrittävät toiminnalleen arvoja, jotka johtavat toimintaa. Sosiaalisista taidoista puhumisen merkitys oli valmentajien mukaan olennaista.

”Ahkeruus, avoimuus joita yritetään viestittää pojille, tärkeitä joukkueen toiminnassa. Harjoitella pitää laadukkaasti ja kovaa, jos haluaa itse kehittyä pelaajana. Sosiaalinen puoli, pitää pystyä puhumaan asiasta kuin asiasta meille tai joukkuekavereille.

On tekemistä, kotona ei pysty puhumaan asioista. Tulee väärin ymmärryksiä, pelaaja kyllä tietää, mutta kertoo sen jotenkin muuten tai jättää kertomatta. Ei välttämättä viitsi tai koe tärkeäksi puhua vanhemmille, mutta sitten mitä on sanottu, pyritti että pojat veisivät viestiä sinne kotiin mitenkä edetään.”

Kyselyssä pyysimme pelaajia vielä miettimään, millaisessa roolissa näkevät itsensä 2–3 vuoden kulutta. Jääkiekkoilijoiden tavoitteellisuus näkyi myös tässä vastauksessa. Ilahduttavaa on se, että vain kaksi vastaajaa ei uskonut enää olevansa lajin parissa.

Vapaisissa vastauksissa näkyi vastaajien pitäneen kyselyä hyvänä. Vastaajien kirjoittamaa palautetta kyselystä:

Erinomainen kysely.

Kysely oli mukava ja se auttoi selvittämään myös omia ajatuksia.

Kiitos kyselystä.

Ihan hyvä kysely oli.

5.4 Tulosten yhteenveto

Kyselyn perusteella joukkueeseen kuulumisen on tärkeää. Harrastuksessa opitaan sosiaalisia taitoja muilta pelaajilta ja valmentajilta. Joukkueissa korostetaan toisten huomioonottamista, puhumista ja rohkeutta. Yleiset käytöstavat ovat myös iso joukkueiden päivittäistä toimintaa. Pelaajat ovat oppineet harrastuksen kautta rohkeutta ilmaisemaan omia mielipiteitään ja omia ajatuksiaan. Toisten huomioon

ottaminen ja hyviin käytöstapoihin kuuluvat kuunteleminen ja toisten kunnioittaminen näkyivät vastauksissa.

Harrastuksen valinnassa vanhempien osuus on merkittävä. Myös joukkueen muut pelaajat vaikuttavat siihen. Joukkueessa pysymiseen valmentajien ja muiden pelaajien merkitys korostuu ja vanhempien rooli pienenee. Harrastuksessa syntyneet vertaissuhteet, ryhmässä toimiminen ja tavoitteellisuus vaikuttavat joukkueessa pysymiseen.

Valmentajien esimerkin näyttäminen ja roolimallin tarjoaminen näkyivät pelaajien vastauksissa. Valmentajat koetaan tärkeiksi. Valmentajat odottavat joukkueen pelaajien ottavan enemmän vastuuta itsestään. Työkaluja sosiaalisten taitojen kehittymiseen tarjoavat yhteiset tapahtumat ja ryhmän kanssa toimiminen.

Molemmissa lajeissa joukkueiden ryhmän jäsenten vaihtuvuus on suurta. Molempien joukkueiden valmentajat pitävät yksilön kehittymistä joukkueen kehittymistä tärkeämpänä.

Yksilön huomioiminen toteutetaan joukkueissa yksilöhaastatteluiden avulla. Yksilön kokonaisvaltaisempaan huomioimiseen joukkueet voivat tarvita lisää työkaluja. Tavoitteet asetetaan kilpailullisin ja urheilullisin perustein. Ryhmän kehittymiseen ja sosiaalisiin taitoihin joukkueet eivät ole asettaneet tavoitteita. Tavoitteet voisivat tukea pelaajan pysymistä harrastuksen parissa ja myös kehittymään näissä asioissa. Kokonaisvaltaisemman huomioimisen kannalta joukkueilla ei ole yksittäistä henkilöä, jonka puoleen pelaajat voisivat kääntyä esimerkiksi koulunkäyntiin liittyvissä asioissa. Valmentajat keskittyvät pääasiassa pelaajan lajitaitojen kehittämiseen. Sosiaalisten taitojen ja ryhmässä toimimisen oletetaan kehittyvän tämän kautta.

Joukkueiden pelitaitojen valmentaminen hoidetaan yksilöllisemmin kuin aikaisemmin. Miten ryhmästä voi saada enemmän tukea yksilölle? Voisiko jatkossa myös ryhmässä toimimisen taitoja ja sosiaalisia taitoja opettaa yksilöllisemmin?

6 POHDINTA

Aloitimme opinnäytetyömme teon hyvissä ajoin loppukeväästä 2014. Ajatuksemme aiheesta ehtivät kuitenkin muuttua kesän aikana, ja lopulta loppusyksystä päätimme

muokata aiheen koskemaan kahta joukkuetta. Alkuperäinen aiheemme sosiaalisen pääoman merkitys junioriurheilussa tuntui meistä lopulta liian kaukaiselta. Rajasimme aiheita ja lopulta saimme aiheeksi tämän opinnäytetyön.

Opinnäytetyön tekoprosessi sujui hitaasti. Aikuisopiskelijoina omat kiireensä toivat työt, perheet ja muut koulutehtävät. Teimme kyselyn pohjaa kesällä 2014 ja viimeistelimme sen syksyllä. Alun perin ajatuksemme oli tehdä kyselytutkimus eri vuodenaikoihin, niin että joukkueet olisivat mahdollisimman samankaltaisessa tilanteessa. Pesäpallojoukkueen tutkimus piti toteuttaa syksyllä, jääkiekkoilijoiden osuus keväällä. Lopulta teimme kyselytutkimuksen samanaikaisesti, mikä voi osittain näkyä eroina ryhmän toiminnassa ja siihen liittyvissä vastauksissa.

Saimme opinnäytetyön tilaajilta vapaat kädet toteuttaa työmme. Kyselytutkimuksen lisäksi ajatuksemme oli haastatella pelaajat pienryhmissä, mutta jätimme aikataulullisten syiden vuoksi haastattelut pois. Rajasimme myös suunnittelut vanhempien kyselytutkimuksen pois ja tyydyimme haastattelemaan valmentajat avoimella haastattelulla.

Opinnäytetyön tekoprosessi lähti kunnollisesti käyntiin vasta alkuvuonna 2015. Teimme kyselytutkimukset helmikuussa. Maaliskuun ajan kirjoitimme teoriaa ja analysoimme tuloksia. Loppujen lopuksi opinnäytetyön tekeminen vaati meiltä totutusti viimeisen hetken ennen kuin saimme itsemme asian äärelle.

Opinnäytetyöstämme on hyötyä työssämme nuorten kanssa. Erilaisten ryhmien ohjaaminen on lähes päivittäistä työtämme. Ryhmäprosessin parempi ymmärrys tuo ryhmän ohjaamiseen uusia työkaluja.

Sosiaalisia taitoja opitaan erilaisten ihmiskontaktien välityksellä. Ensimmäiset opit sosiaalista taidoista lapsi saa vanhemmiltaan. Opinnäytetyön kohteena meillä oli kaksi juniorijoukkuetta, jotka pelaavat eri lajeja. Joukkueessa pelaavat pojat ovat olleet joukkueurheilun parissa jopa kymmenen vuotta, ja keskimääräisesti pojat ovat nyt noin 15-vuotiaita. Voidaan siis sanoa, että joukkueurheilussa olevat yksilöt ovat merkityksellisessä vuorovaikutuksessa lähes joka päivä joukkueensa muihin pelaajiin, valmentajiin, huoltajiin ja joukkueen toimihenkilöihin. Sanotaan, että joukkue on valmentajansa näköinen, jolla tarkoitetaan yleensä pelillistä antia, miten joukkue pelaa, voittaa tai häviää. Voitaisiko tulevaisuudessa mitata joukkuetta myös sen

kyvykkyytenä opettaa pelaajille taitoja, jotka opettavat pärjäämään elämässä? Siinä tapauksessa painopiste joukkueurheilussa saataisiin pois voittamisesta. Sosiaalisten taitojen omaksuminen yhdessä tavoitteellisen ja määrätietoisin joukkuelajin harjoittamisen rinnalla takaisi varmasti tulevaisuudessa yhteiskuntaan motivoituneita, hyviä ryhmätyötaitoa omaavia yhteisöjen tukipilareita.

LÄHTEET

- Bion, W. 1979. Kokemuksia ryhmistä. Espoo: Weilin & Göös.
- Burr, V. 2002. Sosiaalipsykologisia käsityksiä. Vantaa: Hansaprint Oy.
- Bourdieu, P. 1986. The forms of capital. Teoksessa J. Richardsson Handbook of theory and research of the sociology of education. New York: Greenwood press.
- Coleman, J. 1988. Social capital in the creation of human capital. American journal of sociology, 95–130.
- Ellonen, N. 2008. Kasvuyhteisö nuoren turvana. Tampere: Tampere University Press.
- Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. Porvoo: Edita.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. painos. Helsinki: Tammi.
- Hämäläinen, P. Voittoon. 2012. Mentaalivalmennusta jääkiekkoilijoille ja muille tavoitteellisille. Tallinna: Kustannus-Osakeyhtiö Kotimaa.
- Järvinen, K., Tontti, J., Lindblom-Yläne, S., Niemelä, R. & Päivänsalo, T-M. 2009. Sosiaalipsykologia. Keuruu: Otava.
- Kauppila, R. 2006. Vuorovaikutus ja sosiaaliset taidot. Juva: PS-kustannus.
- Kalliopuska, M. 1995. Sosiaaliset taidot. Helsinki: Painatuskeskus Oy.
- Kataja, J., Jaakkola, T. & Liukkonen, J. 2011. Ryhmä liikkeelle. Toiminnallisia harjoituksia ryhmän kehittämiseksi. Juva: PS-kustannus.
- Keltikangas-Järvinen, L. 2010. Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot. Juva: WSOY.

- Keltikangas-Järvinen, L. 2012. Pienen lapsen sosiaalisuus. Helsinki: WSOY.
- Kerola, K. Kujanpää, S. & Kallio, A. 2013. Ihmiseltä ihmiselle- sosiaaliset taidot. Harjoituksia lapsille, nuorille ja aikuisille. Tampere: Suomen yliopistopaino Oy.
- KooKoo Juniorit. 2015. Saatavissa. <http://www.kookoojuniorit.fi/seura/10257/pokli-ry> [viitattu 20.3.2015]
- Kopakkala, A. 2011. Porukka, jengi, tiimi. Ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttaminen. Helsinki: Edita.
- Kotiranta, T. Niemi, P. Haaki, R. 2011. Sosiaalisen toiminnan perusta. Tallinna: Oy Yliopistokustannus.
- KvantiMOTV. 2010. Mittaaminen: Havaintomatriisi. Saatavissa: <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/mittaaminen/havaintomatriisi.html> [viitattu 25.4.2015].
- Leinonen, K. 2013. Leijonapolku Jääkiekon maailma. Porvoo: Bookwell Oy.
- Nurmi, J-E. Ahonen, T. Lyytinen, H. Lyytinen, P. Pulkkinen, L & Ruoppila, I. 2014. Ihmisen psykologinen kehitys. Juva: PS-kustannus.
- Myllyniemi, S. & Berg, P. 2013. Nuoria liikkeellä! Nuorten vapaa-aikatutkimus 2013. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja.
- Pesäpalloliitto 2009. Pesäpallon pelisäännöt. Saatavissa: http://www.pesis.fi/@ Bin/160399/Pesapallon_pelisaannot_2013_paivitetty290513.doc x [viitattu 14.3.2015].
- Pesäpalloliitto 2010. Esitys. Saatavissa: http://www.pesis.fi/@ Bin/173081/PPL_esitys.pptx [viitattu 14.3.2015].
- Pesäpalloliitto 2015. Pesäpallon historia. Saatavissa: http://www.pesis.fi/pesapalloliitto/historia/lauri_pihkala_abc/ [viitattu 14.3.2015].

Putnam, R. 1993. Making democracy work. Civic traditions in modern Italy. Princeton: Princeton university press.

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2012. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 9. uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Suomen jääkiekkoliitto 2014. Jääkiekon virallinen sääntökirja 2014–2018. Saatavissa: <http://pjet-sporttisaitti-com-bin.directo.fi/@Bin/d82231bc146a45497691a9ba492737e6/1427384785/application/pdf/254571/S%C3%84%C3%84NT%C3%96KIRJA%202014-2018.pdf> [viitattu 26.3.2015].

Suoninen, E., Pirttilä-Backman, A-M., Lahikainen, A. & Ahokas, M. 2011. Arjen sosiaalipsykologia. Helsinki: WSOY.

Tuckman, B. 1965. Developmental Sequences in Small Groups. Psychological Bulletin. Saatavissa: http://web.mit.edu/curhan/www/docs/Articles/15341_Readings/Group_Dynamics/Tuckman_1965_Developmental_sequence_in_small_groups.pdf [viitattu 25.4.2015].

Yukl, G. 1994. Leadership in Organizations. 3. painos. Prentice-Hall, Englewood Cliffs NJ.

Liite 1. Kyselytutkimus pelaajille

Olen syntynyt v. 1999 tai aiemmin

Olen syntynyt v. 2000 tai myöhemmin

Ympyröi mielestäsi sopivin vaihtoehto

1. Miksi aloitit harrastuksen?

- 1 Vanhemmat toivat
- 2 Kaverit houkutteli
- 3 Laji kiinnosti
- 4 Pyydettiin mukaan
- 5 Ei ollut harrastusta
- 6 Monia syitä

Merkitse rastilla miten seuraavat väittämät vastaavat sinun kokemustasi

Väite	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En samaa mieltä / eikä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
2. Vanhempani kannustivat minua harrastamaan jotain					
3. Minusta on tärkeää kuulua joukkueeseen					

4. Minun on helppo saada kavereita					
5. Minulle on väliä ketä joukkueeseen kuuluu					
6. Minusta pelitaidot ovat tärkeimmät					
7. Ryhmässä toimimisen taito on tärkeintä					
8. Valmentajalla on merkitystä					
9. Vanhemmilla on iso merkitys harrastamiseen					

Arvioi tärkeysjärjestykseen asteikolla 1–5 (1=tärkein)

10. Oma roolini joukkueessa on (numeroi järjestyksessä 1–5)

Sytyttäjä

Hiljainen

Pelleilijä

Vakava

Tekijä

Esimerkin näyttäjä

Kannustaja

Lannistaja

En osaa sanoa

11. Minulle tärkeimmät ihmiset ovat (numeroi järjestyksessä 1–5)

Muut pelaajat

Valmentajat

Huoltajat, muut toimijat

Vanhemmat

Muut kaverit

Opettaja

Joku muu

12. Millaisia sosiaalisia taitoja olet oppinut joukkueessa? (numeroi järjestyksessä 1–5)

Puhumista

Toisen huomioon ottamista

Välittämistä muista

Hyvät käytöstavat

Kuuntelemista

Rohkeutta

Omien tunteiden ilmaisemista

En osaa sanoa

13. Millaisia sosiaalisia taitoja joukkueessa korostetaan? (numeroi järjestyksessä 1–5)

Puhumista

Toisen huomioon ottamista

Välittämistä muista

Hyvät käytöstavat

Kuuntelemista

Rohkeutta

Omien tunteiden ilmaisemista

En osaa sanoa

14. Hyvän joukkuehengen kannalta tärkeintä on mielestäni...(numeroi järjestyksessä 1–5)

Yksilöt

Valmentajat

Pelaajat

Yhteiset pelimatkat

Pelit

Voittaminen

Häviäminen

Ruokailut

Vapaa-ajalla tapaaminen

En osaa sanoa

15. Minusta joukkueurheilussa on tärkeintä (numeroi järjestyksessä 1–5)

Voittaminen

Yhteiset kokemukset

Sosiaalisuus

Pelimatkat

Harjoitukset

Yhteenkuuluvuuden tunne

Kasvun tukeminen

En osaa sanoa

16. Ryhdyin pelaamaan, koska... (numeroi järjestyksessä 1–5)

Hyvä harrastus

Kaverit

Liikunta

Tavoitteellisuus

Haaveet

Ammattilaisuus

17. Missä näet itsesi 2–3 vuoden kuluttua? (valitse sopivin vaihtoehto)

Pelaajana

Harrastelijana

Valmentajana

Toimihenkilönä

Katsojana

En ole lajin parissa

18. Millaisia terveisiä haluaisit lähettää joukkueellesi?

---

19. Millaisia terveisiä haluat lähettää kyselyn tekijöille?

Liite 2. Valmentajien haastattelut.

Valmentajat:

Mitkä ovat joukkueen tärkeimmät asiat?

Mitkä ovat seuran arvot, toimintatavat?

Miten on ottanut sosiaaliset taidot huomioon valmentajana?

Mihin sosiaalsiin taitoihin on panostettu?

Mihin on kiinnitetty huomiota ryhmää kasattaessa?

Millaisia menetelmiä ryhmäytymisen eteen on tehty?

Olisiko ollut tarvetta ulkopuoliselle avulle ryhmäytymisen / sosiaalisten taitojen osalta?

Ovatko omat toimintamallit riittävät?

Kumpi on tärkeämpi: yksilö vai joukkue?

Toimintatavat, mitä haluaa pelaajilta?

Pelilliset asiat? Kasvatuksellisuus? Koulunkäynti?

Liite 3. Millaisia terveisiä pelaajat halusivat lähettää joukkueelle ja kyselyn tekijöille.

Millaisia terveisiä haluaisit lähettää joukkueellesi?

Huikkee jengi!
Jatketaan samaan malliin, niin hyvä tulee.
Tsemppiä tulevalle kaudelle ja menestystä.
Hyviä äijiä.
Moro.
Camoon äijät.
Tsemii loppukauteen.
Voiton halu on oltava suurempi.
Kaikki ei voi olla parhaita.
Tsemii loppukauteen.
Hoidetaan loppukauden kaikki pelit.

Millaisia terveisiä haluaisit lähettää kyselyn tekijöille?

Hyvä kysely!
Tervehdys.
Kiitos kyselystä.
Kiva kysely.
Hyvä kysely.
Hieno kysely.
Morjens.
Erinomainen kysely.
Ei ole mitään.
Kysely oli mukava ja se auttoi selvittämään myös omia ajatuksia.
Kiitos kyselystä.
Ihan hyvä kysely oli.

Liite 4. Tiedote vanhemmille

Hyvät vanhemmat/hooltajat,

Olemme Kymenlaakson ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoita. Teemme opinnäytteeksemme nuorille kyselyn: *Mitkä sosiaaliset tekijät pelaajien mielestä vaikuttavat heidän harrastuksen valintaansa ja joukkueessa pysymiseen?* Opinnäytetyössä kartoitamme Kouvolan Kiekon ja Kouvolan Pallonlyöjien C-ikäisten (s. 1999–2001) nuorten harrastustoiminnassa pysymisen syitä ja siihen vaikuttavia sosiaalisia tekijöitä. Kysely sisältää kysymyksiä liittyen sosiaalisiin suhteisiin, taitoihin, ryhmätoimintaan ja joukkueeseen kuulumisen tärkeydestä.

Opinnäytetyömme valmistuu keväällä 2015. Opinnäytetyömme julkaistaan Theseus-julkaisuarkistossa ja ne ovat joukkueiden käytettävissä. Kyselytutkimukseen osallistuvat joukkueet saavat palautteen tutkimuksen keskeisistä tuloksista.

Nuoret vastaavat nimettöminä kyselyyn harrastustoiminnan yhteydessä. Kyselyn vastaukset käsitellään luottamuksellisesti, eikä yksittäisten nuorten tiedot tule missään vaiheessa julkisiksi. Haluamme kunnioittaa nuoren oikeutta itse päättää osallistumisestaan, joten tiedotamme nuoria myös heidän oikeudestaan kieltäytyä kyselystä.

Pyydämme teiltä ystävällisesti lupaa lapsenne osallistumiseen kyselyyn, palauttamalla oheisen lomakkeen täytettynä tai ilmoittamalla asiasta esimerkiksi sähköpostin kautta.

Lisätietoja kyselystä saa allekirjoittaneilta.

Yhteistyöstä kiittäen,

Harri Liekola
harri.liekola@student.kyamk.fi

Jyrki Siikonen
jyrki.siikonen@student.kyamk.fi

Lapseni saa osallistua tutkimukseen.

Lapsen nimi: _____

Huoltajan allekirjoitus: _____

Palauta tämä paperi valmentajalle/joukkueenjohtajalle viimeistään kyselypäivänä.

KooKoo torstaina 19.2.2015. KPL perjantaina 20.2.2015.